

FÓRUM ARCHIVÁROV

Roč. XXIII, č. 1

JANUÁR – MAREC 2014

NEPREDAJNÉ

Pred cestou do Prešova...

Veľmi obľúbenou barličkou v čase, ak z nejakých dôvodov spoločenská konverzácia viazne, bývajú výpožičky z dobre zásobenej špajzy domácich prísloví a porekadiel. Na aktuálnu situáciu slovenského archívnictva sa obzvlášť dobre hodia hneď dve z nich, ktoré som si dovoľil použiť na tomto mieste. Porekadlo *doma nikto nie je prorokom* presne vystihuje situáciu spred niekoľkých mesiacov, keď bol jeden zo štátnych archívov, konkrétne Štátny archív v Nitre, v Maďarsku ocenený ako najlepší zahraničný archív. K oceneniu archivárom z Ivanky pri Nitre aj na tomto mieste v mene Spoločnosti slovenských archivárov, a tiež v mene svojom, ešte raz srdečne gratulujem. Ocenenie za archív v Budapešti slávnostne prevzala jeho (dnes už bývalá) riaditeľka Mgr. Šarlota Drahošová. Domáce „ocenenie“ za jej vykonanú prácu malo o niečo horkejšiu príchuť.

Ďalším veľmi dobre použiteľným by v aktuálnom kontexte mohlo byť taktiež iné príslovie hovoriace o tom, že *ryba smrdí od hlavy*. Myslím, že jeho význam nie je potrebné bližšie rozpisovať, avšak bolo to z môjho pohľadu trochu lacné štuchnutie. Namiesto neho som si vybral iné populárne slovenské príslovie o tom, že *bez práce nie sú koláče* a týmto oslím mostíkom som sa dostal k pripravovaným XVIII. archívnym dňom v Prešove, ktoré sa uskutočnia v dňoch 20. – 22. mája 2014 a tematicky pripomenú 100. výročia vypuknutia prvej svetovej vojny optikou archívnych dokumentov. Z pohľadu Spoločnosti slovenských archivárov sú už tradične organizované archívne dni bezo sporu vždy najdôležitejšou odbornou udalosťou roku, svojím dosahom a výstupmi kľúčovou pre domácu archívnu komunitu a rozvíjanie jej odborných kompetencií. Rovnako dôležité sú archívne dni aj z hľadiska diskusie o pozícii archívnictva v našej spoločnosti.

Z týchto dôvodov by som rád všetkých záujemcov pozval v máji na pripravované archívne dni do Prešova, kde si budú môcť, či už ako prednášajúci, alebo ako diváci na týchto pomyselných *koláčoch* práce archivárov pochutnať. Šťastnú cestu a do videnia v Prešove!

Radoslav Ragač

Vydáva:
Spoločnosť slovenských
archivárov
Adresa: Drotárska cesta 42
P. O. BOX 1 1 5
840 05 Bratislava 45
Slovenská republika
www.archivari.sk

Adresa redakcie:
forum.archivarov@gmail.com

Zodpovedný redaktor:
Gábor Strešňák
Redakčná rada:
Katarína K. Bodnárová,
Mária Grófová,
Zuzana Kollárová,
Olga Kvasnicová,
Lenka Pavlíková,
Juraj Roháč,
Henrieta Žažová
Jazyková korektúra:
Mária Grófová, Henrieta Žažová

Texty:
M. Bartoš, Š. Drahošová,
B. Greschová, M. Grófová,
E. Kašiarová, Z. Kotianová,
M. Kurinová, O. Kvasnicová,
E. Machajdík, R. Margetta,
M. Orosová, M. Péková,
R. Ragač, J. Ragačová,
G. Szeghy, J. Valent, H. Žažová

Foto:
P. Anna, A. Farkašová,
L. Hoptová, T. Ondrejšík,

Vychádza štvrťročne
v elektronickej podobe,
nepredajné.
Povolilo: MK SR 1 472/96.
Autorské práva vyhradené.
Akékoľvek rozmnožovanie
textu a fotografií len
s predchádzajúcim písomným
súhlasom vydavateľa.

Staršie čísla
na www.archivari.sk.

Na obálke: Viedenské dvorské
karty z polovice 15. storočia

Oznamy

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov

V čase konania XVIII. archívnych dní v Slovenskej republike v Prešove Spoločnosti slovenských archivárov prebehne dňa **21. mája 2014** (streda) **riadne valné zhromaždenie SSA**, na ktorom sa uskutoční tajným hlasovaním **volba predsedu, členov výboru** (8 osôb) a **revíznej komisie** (3 osoby) SSA.

Vyzývame členov SSA na podávanie návrhov na predsedu, členov výboru a členov revíznej komisie SSA z pléna počas valného zhromaždenia.

Žiadame navrhujúcich, aby návrhy na kandidatúru v tom čase fyzicky neprítomných osôb podávali len s ich písomným súhlasom.

Výzva na zaplatenie členského príspevku

Vážení členovia Spoločnosti slovenských archivárov, blíži sa termín uhradenia Vašich členských príspevkov. Od roku 2009 je zápisné za člena SSA vo výške 5.- € (päť eur) a ročný riadny členský príspevok vo výške **7.-€** (sedem eur) a to aj pre pracujúcich dôchodcov. Naši členovia – dôchodcovia vo výslužbe alebo na zaslúženom odpočinku – platia členské vo výške 50 % riadneho členského teda **3,50.-€** (tri eurá päťdesiat centov). O úhradu Vás prosíme výlučne bezhotovostným platobným stykom na číslo účtu: **0011482674/0900**, Slovenská sporiteľňa a. s., Suché mýto 6, 811 03 Bratislava. V prípade platby za viacerých členov SSA z jedného archívu a z jedného účtu, prosíme o vyznačenie sídla archívu (pri štátnych archívoch stačí mesto, pri pobočkách aj skratka názvu archívu) ako aj vpísanie priezvisk do kolónky Správa pre prijímateľa. V prípade platby za

viacerých členov spoločnosti z jedného účtu je možné ich zoznam zaslať na e-mailovú adresu: grofova@rec.uniba.sk Ďalšou možnosťou platby je aj platba v hotovosti priamo u hospodárky SSA. Tu je potrebné e-mailom vopred dohodnúť termín odovzdania členských príspevkov. Súčasne vyzývame tých kolegov, ktorí majú nedoplatky za uplynulé roky, aby si vyrovnali aj tieto podlžnosti. Nejasnosti vo veci nedoplatkov je možné zistiť u hospodárky SSA. Nedoplatky do roku 2008 sa uhrádzajú vo výške 5.- € za kalendárny rok. Platbu prosíme realizovať do 30. apríla 2014. Dovoľujeme si požiadať členov SSA o nahlásenie každej zmeny: či je to zmena e-mailovej adresy (prípadne vytvorenie novej e-mailovej adresy), zmena bydliska alebo zamestnania, zmena telefónneho čísla. To isté sa týka aj členov, ktorí hodlajú členstvo v SSA ukončiť.

Spoločnosť slovenských archivárov
Inštitút histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove
MV SR – Štátny archív v Prešove
MV SR – Štátny archív v Prešove, pobočka Svidník
Vojenský historický ústav
Sekcia archívnictva a pomocných vied historických SHS –
Historický ústav SAV v Bratislave

Vás pozývajú
na vedeckú konferenciu

XVIII. archívne dni v Slovenskej republike

na tému

Prvá svetová vojna v archívnych dokumentoch

PREŠOV 20. – 22. MÁJ 2014

Prešovská univerzita v Prešove, Ul. 17. novembra č. 1, Prešov

PRIHLÁŠKA

na XVIII. archívne dni v Slovenskej republike

„PRVÁ SVETOVÁ VOJNA V ARCHÍVNYCH DOKUMENTOCH“

Termín: 20. – 22. 5. 2014

Miesto rokovania: Prešovská univerzita v Prešove, prednášková sála, Ul. 17. novembra č. 1

Meno a priezvisko:

Zamestnávateľ:

Kontaktná adresa:

E-mail, fax, telefón:

člen SSA: *áno *nie

***s prednáškou**

***bez prednášky**

(názov prednášky):

Technické požiadavka (dataprojektor a i.):

Doba vystúpenia pre referujúcich: 15 minút

Resumé príspevku je potrebné zaslať kvôli prekladu do 15. apríla 2014!

Konferencie sa zúčastním na:

* 1 deň (dátum) * 2 dni (dátum) * 3 dni

Konferenčný poplatok sa uhrádza pri prezentácii bez ohľadu na to, na koľko dní sa účastník prihlási

pre členov SSA 13,- €

pre nečlenov SSA 25,- €

*** Prednášajúci sú od konferenčného poplatku oslobodení!**

ZABEZPEČENIE STRAVOVANIA v jedálni ŠDJ Prešovskej univerzity

Stravovanie si účastníci konferencie hradia sami.

Stravovanie možno zabezpečiť v jedálni ŠDJ Prešovskej univerzity.

Žiadam o zabezpečenie:

Obed 4 €

Večera 3,50 €

20. 5. 2014

20. 5. 2014

21. 5. 2014

22. 5. 2014

označte ***, čo si záväzne objednávate

SLÁVNOSTNÁ VEČERA: 15,- €

Zúčastním sa slávnostnej večere dňa 21. mája 2014

*áno

*nie

EXKURZIA

Zúčastním sa exkurzie:

1. deň – 20. mája 2014 – prehliadka historického centra Prešova
*áno *nie
2. deň – 21. mája 2014 – Vojenské historické múzeum vo Svidníku
Dukla – pamätník Česko-Slovenského armádneho zboru
*áno *nie

Možnosti ubytovania, ktoré si účastníci môžu rezervovať vo vlastnej réžii:

Penzión Adam, Jarková č.16, 080 01 Prešov, tel.: +421 911 986 123, +421 51 7581789
<http://www.penzionadam.sk/>

Alex Pension, Slovenská 80, 08001 Prešov, <http://www.alexension.sk/sk/index.php?site=ubytovanie>,
<http://www.alexension.sk/sk/index.php?site=cennik>

Penzión Antonio Prešov, 080 01 Prešov, Jarkova 22 <http://hotelguru.sk/penzion-antonio-presov>

Penzión a reštaurácia Bella Sicilia, Slovenská 82, 080 01 Prešov, <http://www.bellasicilia.sk/sk/> ,
<http://www.bellasicilia.sk/sk/ceny/>

ENCHANTÉ hotel & restaurant, Slovakia, 08001 Prešov, Škultétyho 15
<http://www.hotelenchante.sk/index.php/ubytovanie/62> ,
http://www.hotelenchante.sk/doc/cennik_hotel_SK.pdf

Penzión Gubernátor, Bayerova 1/A, 080 01 Prešov, Tel.: 051/ 749 55 77, Mobil: 0915 908 102,
E-mail: info@penziongubernator.sk

101 PENZIÓN, Hlavná 101, 08001 Prešov , www.101penzion.sk, 101penzion@kryha.sk,
<http://www.101penzion.sk/?page=cennik>

Apartmenty Kolégium Prešov, 080 01 Prešov, Hlavná 100 <http://hotelguru.sk/apartmany-kolegium-presov>

Hotel Lineas s. r. o., Budovateľská 14, 080 01 Prešov, recepcia: 051/7723325,
<http://www.lineas.sk/kontakt>

Penzión Trattoria, Tkáčska 5, 08001 Prešov, <http://www.penziontrattoria.sk/sk>

Hotel Dukla, a. s. Prešov; Námestie legionárov 2; 080 01 Prešov – cenník uvedený nižšie
s odvolaním sa na heslo: *archívne dni prešov*

<http://www.hotelduklapresov.sk/dukla/index.php?page=uvod>

Tel.: 051 77 22 741, Mob.: 00421 918 902 153; Dukla taxi: 00421 51 77 20 720.

Prístelky sú možné len v luxusných dvojlôžkových izbách a apartmánoch v počte 1 prístelok/izba.

Raňajky sú v cene ubytovania podľa dennej ponuky.

jednolôžková izba 56,00 € /noc

- dvojlôžková izba/twin 80,00 € /noc
- luxusná dvojlôžková izba 84,00 € /noc
- apartmán klasický 91,00 € /noc
- bussines apartmán 112,00 € /noc

V termíne: 20./21. 5. 2014 21./22. 5. 2014

* Poplatok mestu (mestská daň) je vo výške 0,66 € za osobu za noc.

**VÝDAVKY SPOJENÉ S ÚČASŤOU NA KONFERENCII (dopravou,
ubytovaním a stravovaním) HRADÍ ÚČASTNÍK, RESP. VYSIELAJÚCA
ORGANIZÁCIA.**

Dátum odoslania:

Podpis:

Vyplnenú prihlášku prosíme zaslať do **31. apríla 2014** na e-mailovú adresu:
archivnednipresov@gmail.com

Výbor(n)oviny

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa uskutočnilo 20. januára 2014 v Bratislave

Program:

- 1) Otvorenie
- 2) XVIII. archívne dni v SR
- 3) Fórum archivárov
- 4) Aktuálne otázky archívniectva
- 5) Hospodárenie
- 6) Rôzne
- 7) Záver

Na svojom prvom rokovaní v roku 2014 výbor začal s prípravami XVIII. archívnych dní v SR. Zúčastnila sa ho aj zástupkyňa druhého hlavného usporiadateľa – Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity Marcela Domenová. Oboznámila členov výboru o organizačných, ubytovacích, stravovacích a predovšetkým rokovacích možnostiach v Prešove. Predseda Radoslav Ragač upozornil na to, že na spoluorganizovaní podujatia sa budú podieľať pravdepodobne aj Štátny archív v Prešove s jeho pobočkami v Prešove a Svidníku. S ponukou spolupráce oslovil aj Vojenský historický ústav. Výbor rokoval o odbornom programe archívnych dní, exkurzii a valnom zhromaždení SSA spojeného s voľbami nového výboru.

Súčasnú dianie v slovenskom archívniectve podnietilo členov výboru

navrhnuť riešenia týkajúce sa najmä zefektívnenia archívneho systému a možností vylepšenia koncepcie (modelu) štruktúry archívov na Slovensku.

S koncepciou prvého čísla Fóra archivárov roku 2014 oboznámila členov výboru Henrieta Žažová. Zníženie počtu výkonných redaktoriek vyvolalo diskusiu okolo technického a redaktorského zabezpečenia časopisu. Dohoda o znížení čísel na tri, respektíve o združení čísel 3 a 4 sa odsunula na ďalšie zasadnutie. Mária Grófová oznámila prítomným, že zborník z archívnych dní, ktoré sa konali v Trnave v roku 2012, je pripravený na distribúciu. Dohodlo sa, že štátne archívy dostanú zborník na najbližšej celoštátnej porade riaditeľov štátnych archívov. Predložila tiež návrh na riešenie tvorby a financovanie zborníka z minuloročných archívnych dní a informovala o potrebných úpravách webovej stránky SSA.

Predseda zhrnul závery rokovania, prideliť príslušné oblasti na podrobnejšie rozpracovanie jednotlivým členom výboru, ktorí ich predložia na rokovanie na najbližšom zasadnutí výboru SSA.

Zapísala: Elena Machajdíkova
Overil: Radoslav Ragač

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa uskutočnilo 17. marca 2014 v Bratislave

Program:

- 1) Otvorenie
- 2) XVIII. archívne dni v SR v Prešove
- 3) Fórum archivárov
- 4) Aktuálne otázky archívniectva
- 5) Hospodárenie SSA
- 6) Rôzne
- 7) Záver

Na rokovaní 17. marca 2014 sa výbor spoločnosti zišiel popoludní v pracovni podpredsedu doc. Juraja Roháča na FiF UK. Rokovanie otvoril a viedol predseda SSA R. Ragač. V prvej časti rokovania predseda rozsiahol informoval o svojej pracovnej ceste do Prešova a o rokovaníach týkajúcich sa priprav XVIII. archívnych dní v SR so zástupcami hlavného usporiadateľa – Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (doc. L. Harbuľová, Dr. M. Domenová) a zástupcom vedenia Prešovskej univerzity (prof. P. Kónya). Oboznámil členov výboru SSA s výsledkami pracovného stretnutia: organizačné záležitosti podujatia, zabezpečenie rokovacieho priestoru so zázemím, dostupnosť ubytovacích a stravovacích kapacít a ocenil tiež veľkú aktivitu M. Domenovej. Predseda Radoslav Ragač upozornil na to, že na spoluorganizovaní podujatia sa zo štátnych archívov budú podieľať len Štátny archív v Prešove so svojou pobočkou vo Svidníku. Pobočka Prešov sa organizácie písomne vzdala. Ponuku spolupráce na tejto konferencii Vojenský historický ústav akceptoval. Zabezpečí prehliadku svojej expozície vo Svidníku a aktívne sa zapojí do programu (riaditeľ M. Čaplovič). Výbor taktiež rokoval o odbornom programe archívnych dní, exkurzii a valnom zhromaždení SSA spojenom s voľbami nového výboru, osobitne o tvorbe kandidátky výboru, ktorej bude venované samostatné rokovanie výboru. Ďalšia časť zasadnutia bola venovaná štruktúre odborného programu XVIII. archívnych dní vrátane zaradenia valného zhromaždenia do programu (21. 5.).

V časti rokovania týkajúceho sa súčasného diania v slovenskom archívniectve predseda SSA informoval o svojom stretnutí s generálnym riaditeľom SVS MV SR A. Jenčom (6. 3.), ktorému odovzdal list výboru SSA s návrhmi riešení zefektívnenia archívneho systému a možnosťami vylepšiť koncepciu (model) štruktúry archívniectva na Slovensku. Riešil sa aj tlak časti východoslovenských pobočiek štátnych archívov na niektorých členov výboru v tejto otázke. Predseda informoval, že koncepčný materiál OAR sa podľa jeho informácií prepracúva.

Členovia výboru sa oboznámili so stavom redakčných prác na prvom čísle Fóra archivárov roku 2014, aktuálny úvodník napíše predseda. V čísle bude informácia o valnom zhromaždení a upozornenie na spôsob podávania návrhov na kandidátov. M. Grófová informovala tiež o aktuálnom stave finančného hospodárenia spoločnosti a opätovne oboznámila prítomných aj so stavom distribúcie zborníka z archívnych dní, ktoré sa konali v Trnave 2012. Zároveň informovala aj o stave zostavovateľských prác na pripravovanom zborníku zo XVII. archívnych dní v SR, kde sa čaká na prepisy príhovorov zo zvukových záznamov, jeden príspevok a preklady resumé. Predseda R. Ragač informoval o rokovaníach s Bratislavským samosprávnym krajom, ktorých sa za SSA zúčastnil okrem neho aj G. Strešňák, vo veci poskytnutia finančnej dotácie na vydanie uvedeného zborníka. Predseda zhrnul závery rokovania a zasadnutie výboru ukončil.

Zapísala: Mária Grófová
Overil: Radoslav Ragač

Zápisnica
zo zasadnutí výboru Spoločnosti slovenských archivárov,
ktoré sa uskutočnili 28. januára a 7. februára 2014 v Bratislave

Členovia výboru sa zišli na mimoriadnych zasadnutiach v dňoch 28. januára a 7. februára 2014, na ktorých prediskutovali znenie listu adresovaného generálnemu riaditeľovi sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky Ing. Adriánovi Jenčovi. V liste

vyjadrila Spoločnosť slovenských archivárov svoje stanovisko a navrhla riešenia štruktúry (modelu) archívov na Slovensku (viď v prílohe).

Zapísala: Elena Machajdíkova
Overil: Radoslav Ragač

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE

Drotárska cesta 42, P. O. Box 115, 840 05 Bratislava 45, Slovenská republika

Ministerstvo vnútra SR
sekcia verejnej správy
Ing. Adrián Jenčo
generálny riaditeľ
Drieňová 22
826 86 Bratislava

Váš list č./zo dňa

Naše číslo
SSA /7/2014

Vybavuje/linka

Bratislava
11.2.2014

Vec

Projekt reformy štátnych archívov v Slovenskej republike
– podnety na riešenie

Vážený pán generálny riaditeľ,

Výbor Spoločnosti slovenských archivárov si Vás dovoľuje osloviť vo veci pripravovanej reformy štátnych archívov v Slovenskej republike, ktorej ústny návrh bol prednesený Mgr. Máriou Mrižovou, PhD. na porade riaditeľov štátnych archívov v novembri 2013 a podľa našich informácií sa v súčasnosti finalizuje.

Stotožňujeme sa s tým, že štátne archívy potrebujú závažné zmeny, ktoré by zefektívni ich činnosť. Pripravovaný materiál však tieto kvalitatívne zmeny a finančné úspory podľa nášho názoru v očakávanej miere neprináša a poznačili ho atmosféra a kabinetné prostredie, v ktorom vznikal, s deklarovým heslom, že súčasná reforma je len „o presúvaní škatúl a premaľovávaní tabúl“.

Pre zefektívnenie činnosti štátnych archívov Spoločnosť slovenských archivárov navrhuje zohľadniť viaceré podnety, ktoré vzišli z odbornej diskusie:

Riadenie archívniectva:

- výrazne zefektívniť a skvalitniť riadiace procesy odboru archívov a registratúr SVS MV SR a zväziť aj iné modely riadenia archívov (zrušenie odboru)
- organizačne oddeliť predarchívnu starostlivosť od správy registratúry
- predarchívnu starostlivosť zamerať len na pôvodcov, ktorí tvoria archívne dokumenty
- striktne odmietame, aby o kategorizácii pôvodcov registratúry rozhodovali komerčné subjekty. Túto kompetenciu musia mať vo svojich rukách natrvalo štátne archívy.
- intenzívne riešiť riadenie, postavenie a potreby siete špecializovaných verejných archívov v Slovenskej republike
- vyžadovať dôsledné dodržiavanie platnej legislatívnej v oblasti ochrany archívneho kultúrneho dedičstva a začať systematickú digitalizáciu archívnych dokumentov.

Sieť štátnych archívov:

- z hľadiska efektivity súhlasíme s včlenením pobočiek štátnych archívov v sídlach štátnych archívov do štátnych archívov
- navrhujeme, aby hlavné mesto SR Bratislava prevzalo Archív hlavného mesta SR Bratislavy ako mestský archív, alebo sa podieľalo na jeho financovaní
- vznik dvoch nových štátnych archívov v Trenčíne a v Trnave z pobočiek štátnych archívov považujeme za zbytočný, nakoľko žiadne úspory ani zvýšenie kvality odborných činností neprinesie a paradoxne zníži ich dostupnosť pre občanov a preto navrhujeme zachovanie súčasného stavu
- žiadne úspory ani zvýšenie kvality odborných činností neprinesie formálne preklasifikovanie Štátneho archívu v Levoči a Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici a preto navrhujeme zachovanie súčasného stavu
- navrhujeme riešenie dnes neexistujúceho vzťahu štátny archív – pobočka štátneho archívu, ktorý spôsobuje obrovské problémy. Variantmi sú plnohodnotne organizované štátne archívy so svojimi pobočkami (ako v Českej republike), ďalšou možnosťou je vytvorenie jediného štátneho archívu so sieťou pobočiek pre celú SR (ako v Maďarsku), alebo prípadné začlenenie celej siete štátnych archívov do inej štruktúry MV SR, alebo do rezortu kultúry, alebo scelenie špecializovanej štátnej správy na úseku ochrany kultúrneho dedičstva v rámci celého Slovenska do jedného úradu (transformácia Pamiatkového úradu SR).

Financovanie štátnych archívov:

- financovanie štátnych archívov výhradne zo štátneho rozpočtu bez čerpania finančných prostriedkov z (euro)fondov je v celoeurópskom kontexte luxusom
- štátne archívy dnes vykonávajú bezplatne množstvo činností pre samosprávy, ako náhrada v podstate neexistujúcich samosprávnych archívov, navrhujeme, aby sa samosprávy spolupodieľali na ich financovaní. Možných modelov spolufinancovania štátnych archívov je viacero, od ročného príspevku odvíjajúceho sa od počtu obyvateľov až po zmiešaný model, kde by samosprávy financovali časť pracovných pozícií, či finančne prispievali na chod archívu.

Archívne budovy:

- štátne archívy prevádzkujú úplne zbytočne niekoľko nevyužitých prázdnych budov
- zvážiť finančnú efektivitu detašovaných pracovísk vzdialených vo viacerých prípadoch desiatky kilometrov od sídla archívu
- vo viacerých prípadoch sú archívy umiestnené v pamiatkovo chránených objektoch, ktoré sú z hľadiska prevádzkových nákladov a parametrov neefektívne.

Veríme, že naše podnety pomôžu pri hľadaní optimálneho modelu fungovania štátnych archívov a opätovne ponúkame možnosť využiť odborné kapacity našej spoločnosti, ktorá má vo svojich radoch špičkových archívnych odborníkov.

S pozdravom

PhDr. Radoslav Ragač, PhD., v. r.
predseda

Publikačná činnosť zamestnancov Slovenského národného archívu v Bratislave a Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici v rokoch 2012 – 2013

Slovenský národný archív v Bratislave

2012

FIALOVÁ, Ivana – RAGAČ, Radoslav – VAŘEKA, Marek. *Panství císaře Františka Štefana Lotrinského na oboch březích říčky Moravy*. Skalica : Regionální rozvojová agentúra Skalica, 2012, 160 s.

FIALOVÁ, Ivana. Stav živočišnej produkcie na Holíčskom panstve v polovici 19. storočia. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Eds. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA 2012, s. 124-138.

FIALOVÁ, Ivana. Vplyv politicko-spoločenskej situácie na vývoj Holíčsko-šaštínskeho panstva In KOHÚTOVÁ, Mária et al. *Politické a spoločenské pomery na Slovensku v 1. polovici 17. storočia*. Bratislava – Trnava : FF TU – HÚ SAV, 2012, s. 99-17.

FIALOVÁ, Ivana. Výstava Kuriozity alebo čo by ste v archíve neľadali... In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 181-182.

FIALOVÁ, Ivana. Výstava Od špitála k nemocnici. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, 212-214.

FIALOVÁ, Ivana. Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska. Správa z konferencie. In *Monument revue*, roč. 1, 2012, č. 2, s. 31-33.

FUKASOVÁ, Daniela. Libera villa. K otázke sociálno-právnej klasifikácie sídel na Slovensku v stredoveku. In *Studia historica Tyrnaviensia XIII*. Ed. Vladimír Rábik. FiF Trnavskej univerzity v Trnave, 2011, s. 30-52.

GALAMBOŠ, Ivan. Archeológia knihy. In *Konzervačná veda a technológie pre ochranu kultúrneho dedičstva*. Bratislava :

SNM, 2012, s. 150. ISBN 978-80-8060-288-8.

KŠIŇAN, Michal. *Milan Rastislav Štefánik*. Praha : CPress – SNA, 2012, 63 s. ISBN 978-80-264-0114-8.

KUCHÁRKOVÁ, Katarína – CHUDJÁK, František. Veselo aj vážne k jubileu Mgr. Mary Kačkovičovej. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 210-211.

MACKOVÁ, M. Reštaurovanie knihy *Dictionarium Linguae Latinae, 1579*. In *Konzervačná veda a technológie pre ochranu kultúrneho dedičstva*. Bratislava : SNM, 2012, s. 214. ISBN 978-80-8060-288-8.

MAGUROVÁ, Katarína. Vytváranie Zbierky dokumentácie v oddelení nových fondov Slovenského národného archívu. In *Zbierky v archívoch*. Zost. J. Ragačová. Bratislava : SSA, 2012, s. 217-233.

MAKOVÁ, Alena. Konzervovanie osobného fondu Andreja Hlinku. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 58-72. ISSN-0231-6722.

KRAKOVÁ, L. – CHOVANOVÁ, K. – SAMY A. SELIM – SIMONOVICOVA, A. – MAKOVÁ, Alena. – PANGALLO, D. A multiphasic approach for investigation of the microbial diversity and its biodegradative abilities in historical paper and parchment documents. In *International Biodeterioration & Biodegradation 70* (2012), p. 117-125. ISSN 0964-8305.

MAKOVÁ, Alena. – MINÁRIKOVÁ, J. – SZABÓOVÁ, Z. Možnosti fixácie atramentov pre vodné konzervačné procesy. In *Konzervačná veda a technológie pre ochranu kultúrneho dedičstva*. Bratislava : SNM, 2012, s. 216.

HANUSOVÁ, M. – MAKOVÁ, Alena – HANUS, Jozef. Železodubienkové atramenty – prečo je potrebné venovať im pozornosť. In *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*, roč. 20, 2012, č. 3, s. 15-20. ISSN 1335-7905.

MARUŠICOVÁ, B. Historická fotografia v slovenských archívoch a nové technológie ochrany. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 72-87. ISSN-0231-6722.

MARUŠICOVÁ, B. Zásady ochrany fotografických zbierok v archívoch. In *Zbierky v archívoch*. Ed. Júlia Ragačová. Bratislava : SSA, 2012, s. 84-92.

MARUŠICOVÁ, B. – ZELENÝ, R. Prieskum a spracovanie fotografických materiálov fondu rodu Pálfi – červenokamenská línia. In *Konzervačná veda a technológie pre ochranu kultúrneho dedičstva*. Bratislava : SNM, 2012, s. 220. ISBN 978-80-8060-288-8.

NÁDASKÁ, Katarína. Konferencia Transformácia stredoeurópskych miest v historickom vývoji – Košice, Opava, Miškolc, Krakov (od stredoveku do konca 18. storočia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 214-215.

NÁDASKÁ, Katarína. Workshop Rakúske archívy v Európe. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 218-220.

NÁDASKÁ, Katarína. Rassegna degli Archivi di Stato 2007/1 – 3, 2008/1 – 3. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 184-187.

POCIŠK, Jozef. Cesta ku vzniku Trnavskej arcidiecézy. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 3, s. 18-21.

PRAŽENKA, Norbert. Chov hodvábnika a pestovanie morušových stromov v Bratislavskej stolici na prelome 18. a 19. storočia. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Ed. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA, 2012, s. 7-23. ISBN 978-80-8060-288-8.

RAGAČ, Radoslav. Ako nevytvárať zbierky v (slovenských) archívoch. In *Zbierky v archívoch*. Ed. Júlia Ragačová. Bratislava : SSA, 2012, s. 5-12.

RAGAČ, Radoslav. Kopčianska kačenáreň – príklad importu unikátnej technológie do Uhorska. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Ed. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA, 2012, s. 99-107.

RAGAČ, Radoslav. Krupinský štatút o predaji vína z roku 1490 ako prameň k počiatkom našich stredovekých miest. In *Studia historica Tyrnaviensia XIII*. Ed. Vladimír Rábik. FF Trnavskej univerzity v Trnave, 2011, s. 179-187.

RAGAČ, Radoslav. Perneggerovský Oltár Snímania z kríža a jeho objednávateľ. Nové archívne dokumenty o donátorských aktivitách arcibiskupa Juraja Selepčeniho v Nitrianskej katedrále. In *Ročenka SNG v Bratislave – Galéria 2011*. Ed. Katarína Kučerová Bodnárová. Bratislava : SNG, 2012, s. 151-156.

RAGAČ, Radoslav. „Keď netečie, aspoň kvapká.“ Krv v heraldike. In *Krv. Katalóg k výstave*. Bratislava : SNG 2012, s. 32-40.

RAGAČ, Radoslav. 4 katalógové heslá. In *Krv. Katalóg k výstave*. Bratislava: SNG, 2012.

RAGAČ, Radoslav. Historické pečatidlá a pečiatky obcí Svätý Jakub a Kostiviarska. In *Svätý Jakub a Kostiviarska – Monografia obcí*. Banská Bystrica : Centrum pre rozvoj cestovného ruchu, 2012, s. 75-78.

RAGAČ, Radoslav. Niekoľko nielen odborných poznámok na margo štúdie Miroslava Čovana. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 106-108.

RAGAČ, Radoslav. Výuka archivnictví a pomocných vied historických – vývoj, úkoly a perspektivy v Českých Budějoviciach. (Správa z konferencie). In

Slovenská archivistika, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 178-181.

RAGAČ, Radoslav. Pár slov na úvod. In *Zbierky v archívoch*. Ed. Júlia Ragačová. Bratislava : SSA, 2012, s. 3-4.

RAGAČ, Radoslav. Výuka archivnictví a pomocných věd historických – vývoj, úkoly a perspektivy. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 1, s. 19-20.

RAGAČ, Radoslav. Zdigitalizované stredoveké listiny Slovenského národného archívu konečne na internete! In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 2, s. 22.

RAGAČ, Radoslav. Úvodník – Od vianočného kapra po Tri krále. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 4, s. 2.

RAGAČ, Radoslav. Maďarské archívne dni 2012. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 4, s. 10-12.

RAGAČ, Radoslav. Heraldika na Slovensku – výzvy a perspektíva. In *Genealogicko-heraldický hlas*, roč. 22, 2012, č. 1, s. 9-10.

RAGAČ, Radoslav. Castrum doloris cisára Karola VI. In *Pamiatky a múzeá*, roč. 61, 2012, č. 1, s. 14-16.

RAGAČ, Radoslav. *Za oponou študentského života v neskororenesančnej Kremnici*. In *Kremnický letopis*, 20, 2011, č. 2.

RAGAČ, Radoslav. Les Circulations internationales en Europe, années 1680 – années 1780. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 123-124.

RAGAČ, Radoslav. Litterae armorum. Erbovní listiny Národního archivu v Praze. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 150-151.

RAGAČ, Radoslav. Genealogicko-heraldický hlas 1 – 2/2011. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 109-110.

SLEZÁKOVÁ, Božena. Životné jubileum Petra Maguru. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 202-203.

TIŠLIAR, Pavol. *Národnostný kataster Slovenska v roku 1940*. DVD. SNA, 2012. ISBN 978-80-970666-2-8.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Zväz hospodárskych družstiev a verejných obilných skladíšť na Slovensku. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Eds. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA, 2012, s. 296-305.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Výstava Slovenského národného archívu Železnice v archívnych dokumentoch In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 186-188.

VRABCOVÁ, Eva. Archívne fondy k dejinám pôdohospodárstva na Slovensku v Slovenskom národnom archíve. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Eds. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA, 2012, s. 7-23.

VRABCOVÁ, Eva. Pozemkové reformy v rokoch 1919 – 1949. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Eds. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA, 2012, s. 240-253.

VRABCOVÁ, Eva. Životné jubileum Mgr. Libuši Hrubej. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 208-209.

WOLFSHÖRNDL, Vladimír. O problémoch súvisiacich s pramennou základňou a výpovednou hodnotou dokumentov (nielen k dejinám pôdohospodárstva) v našich archívoch. In *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Eds. Ivana Fialová – Daniela Tvrdoňová. Bratislava : SNA, 2012, s. 420-421.

WOLFSHÖRNDL, Vladimír. Archívna zbierka – analýza problematiky a pokus o syntézu. In *Zbierky v archívoch*. Ed. Júlia Ragačová. Bratislava : SSA, 2012, s. 26-35.

WOLFSHÖRNDL, Vladimír. Rôzne (varia) ako archívny fenomén (kritický rozbor). In

Slovenská archivistika, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 110-115.

ZBOROVJAN, M. Botanická záhrada Lekárskej fakulty Trnavskej univerzity (1771 – 1777). In *Trnavská univerzita vo svetle dejín*. Eds. Alžbeta Hološová et al. Kraków – Trnava : Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci s Ústavom dejín Trnavskej univerzity v Trnave, 2012, s. 269-282.

2013

FIALOVÁ, Ivana. Penzijný fond a provízny inštitút pre vdovy a siroty po zamestnancoch cisárskych panstiev Holíč a Šaštín ako forma sociálneho zabezpečenia v minulosti. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, s. 397-406. ISBN 978-80-970666-6-6.

FIALOVÁ, Ivana. Výstava „Čo ste hasiči, čo ste robili...“ – správa o výstave. In *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, č. 2, 2013, s. 155-156.

GALAMBOŠ, Ivan. Reštaurovanie je ako detektívka. In *Profit* č. 5, 6. marca 2013, s. 26-29.

GALAMBOŠ, Ivan. Za Edgarom Ponym (1932 – 2012). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 212-213.

HRIČOVSKÁ, Jana. Neznáme mapy verejných základín. In *Historické mapy*. Kartografická spoločnosť SR a Slovenský národný archív, Bratislava, 2013, s. 64-68, ISBN 978-80-89060-22-1.

HRUBÁ, Libuša. Masarykova liga na Slovensku a jej pôsobenie v zrkadle archívnych dokumentov Slovenského národného archívu. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív,

nemecká verzia:

ZBOROVJAN, M. Der botanische Garten der Medizinischen Fakultät der Tyrnauer Universität (1771 – 1777). In *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*. Ed. Alžbeta Hološová und Kollektiv. Kraków – Trnava : Verein der Slowaken in Polen in Zusammenarbeit mit dem Institut für Geschichte der Tyrnauer Universität in Tyrnau, 2012, s. 308-323.

2013, s. 348-366. ISBN 978-80-970666-6-6.

MAGUROVÁ, Katarína. Nielen ľudia majú svoje jubileá... In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 3 – 4, s. 32-34.

MAKOVÁ, Alena. Prieskum a reštaurovanie najstaršej banskej mapy. In *Historické mapy*. Kartografická spoločnosť SR a Slovenský národný archív, Bratislava, 2013, s. 91-98.

NÁDASKÁ, Katarína. Nové archívne dokumenty k reštaurovaniu Dómu sv. Alžbety v Košiciach z 19./20. storočia (Príspevok k skúmaniu puristickej prestavby Dómu sv. Alžbety v Košiciach). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 100-104.

KAČÍREK, Ľubomár – RAGAČ, Radoslav – TIŠLIAR, Pavol. *Múzeum a historické vedy*. Vysokoškolská učebnica. Krakov 2013. 285 s. ISBN 978-83-7490-585-5.

POCISK, Jozef. Exkurzia slovenských archivárov v Brne. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 185-187.

RAGAČ, Radoslav. Novonájdená časť archívu Hodnoverného miesta Leleského konventu a jeho význam pre poznanie verejnotárskej činnosti konventu na konci stredoveku. In *Jasovskí premonštráti v premenách času*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Košice. Ed. Ambróz Štrbák. Košice, 2013, s. 179-187. ISBN 978-80-8126-068-1.

RAGAČ, Radoslav. Príspevok k dejinám seneckej textilnej manufaktúry. In *Senec – stáročia mesta*. Zborník štúdií. Ed. Gábor Strešňák. Mesto Senec, 2013, s. 97-105. ISBN 978-80-971518-5-0.

maďarská verzia:

RAGAČ, Radoslav. Adalékok a szenci textilmanufaktúra történetéhez. In *Szenc – egy város évszázadai*. Ed. Gábor Strešňák. Mesto Senec 2013, s. 97-105. ISBN 978-80-971518-6-7.

RAGAČ, Radoslav. Podiel Ústrednej kancelárie autonómnych ortodoxných židovských náboženských obcí na Slovensku na organizácii záchrany židovských detí zo Slovenska v rokoch 1938 – 1939. In *Acta judaica Slovaca 19*. Zost. Pavol Mešťan. SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2013, s. 51-67. ISBN 978-80-8060-309-0.

RAGAČ, Radoslav. Hungaria Italica – Italia Hungarorum. Poznámky k premenám vzájomných vzťahov. In *Talianska maľba. Katalóg k výstave*. Bratislava : SNG, 2013, s. 4-7. ISBN 978-80-8059-174-8.

RAGAČ, Radoslav. Neznámy slovenský zememerač Ľudovít Schidlay. In *Historické mapy*. Kartografická spoločnosť SR a Slovenský národný archív, Bratislava, 2013, s. 107-112. ISBN 978-8089060-22-1.

RAGAČ, Radoslav. Az Esterházy család cseszneki ága levéltáranak fondtörténete. In *Az Esterházy család cseszneki ága (Források és tanulmányok az Esterházy család cseszneki ágának történetéhez I.)*. Veszprém, 2012, s. 7-14. ISBN 978-963-7229-29-9.

RAGAČ, Radoslav. Príspevok k dejinám mestského špitála vo Zvolene. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, s. 98-106. ISBN 978-80-970666-6-6.

RAGAČ, Radoslav. Ešte raz na margo diskusie s Dr. M. Čovanom. In *Slovenská*

archivistika, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 114-116.

RAGAČ, Radoslav. Medzinárodná archívna konferencia v Paríži 2012. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 176-177.

RAGAČ, Radoslav. Prečo sú Vaše 2% z daní dôležité? In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 1, s. 2.

RAGAČ, Radoslav. Za Edgarom Ponyom (1932 – 2012). In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 1, s. 50.

RAGAČ, Radoslav. Výbor(n)oviny: Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa uskutočnilo 14. marca 2013. In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 2, s. 4.

RAGAČ, Radoslav. 15. konferencia archivárov Českej republiky. In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 3-4, s. 36-38.

RAGAČ, Radoslav. Takács, I. (Ed.). Az Árpád-házi királyok pecsétjei/ Royal Seals of the Árpád Dynasty. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII 2013, č. 1, s. 129-130.

RAGAČ, Radoslav. Sas, P. Funebria memoria. A kolozsvári piarista templom halotti címerei és kriptájának sírfeliratai. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII 2013, č. 1, s. 136-137.

RAGAČ, Radoslav. Genealogicko-heraldický hlas 1 – 2/2012. (Recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 117-119.

ŠÁNIKOVÁ, M. Ústredné orgány štátnej správy po roku 1968. In KVASNICOVÁ, Oľga – MUNKOVÁ, Mária (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Spoločnosť slovenských archivárov, 2013, s. 45-55. ISBN 978-80-971356-0-7.

ŠVÁBIKOVÁ, K. Inštruktorát Ministerstva sociálnej starostlivosti (1919) 1920 – 1933. Rozbor archívneho fondu. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 26-53.

ŠVÁBIKOVÁ, K. Sociálna a zdravotná starostlivosť na Slovensku v orgánoch

štátnej správy 1918 – 1928. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, s. 407-415. ISBN 978-80-970666-6-6.

KUŠNIRÁKOVÁ, J. – ŠAMKOVÁ, A. Reštaurovanie troch najstarších tlačí z historického knižničného fondu Podtatranského múzea v prírode. In *Z dejín knižnej kultúry východného Slovenska III*. Ed. Marcela Domenová. Prešov, 2013, s. 148-155.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Osídľovací úrad pre Slovensko v Bratislave 1945 – 1950. In KVASNICOVÁ, Oľga – MUNKOVÁ, Mária (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Spoločnosť slovenských archivárov, 2013, s. 56-89. ISBN 978-80-971356-0-7.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Školstvo pre mládež úchylnú, alebo školská starostlivosť o zdravotne a mentálne postihnuté deti v období I. ČSR. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, s. 416-435. ISBN 978-80-970666-6-6.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Referát ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave – archívny fond a jeho pôvodca. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 7-25.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Čo sa deje v Slovenskom národnom archíve? (Alebo od výstavy cez zborník po Deň otvorených

dverí). In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 2, s. 37-41.

TVRDOŇOVÁ, Daniela. Kačírek, Ľubomír. – Ragač, Radoslav. – Tišliar, Pavol. *Múzeum a historické vedy* (vysokoškolská učebnica). (Recenzia). In *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, č. 2, 2013, s. 167-169.

VRABCOVÁ, Eva. Povereníctvo vnútra a verejná správa, 1945 – 1960. In KVASNICOVÁ, Oľga – MUNKOVÁ, Mária (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Spoločnosť slovenských archivárov, 2013, s. 7-44. ISBN 978-80-971356-0-7.

VRABCOVÁ, Eva. Záchrana, spolok pre ochranu žien a dievčat na Slovensku. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, s. 367-373. ISBN 978-80-970666-6-6.

VRABCOVÁ, Eva. Prvá pozemková reforma a vznik seneckých kolónií. In *Senec – stáročia mesta*. Zborník štúdií. Ed. Gábor Strešňák. Mesto Senec, 2013, s. 177-193. ISBN 978-80-971518-5-0.

VRABCOVÁ, Eva. Životné jubileum Mgr. Boženy Slezákovej. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 203-204.

WOLFSHÖRNDL, Vladimír. Synergizmus archívnej vedy a archívnej praxe paralelný so štandardizáciou ako problém (Kritická úvaha skoro filozofická). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2013, č. 1, s. 105-113. ISSN-0231-6722.

Štátny ústredný banský archív v Banskej Štiavnici

2012

KAŠIAROVÁ, Elena. Fragments of mining-architectural creation in Slovakia selected among archival documents. In *Zborník SBM*, roč. XXIII, s. 87-103.

KAŠIAROVÁ, Elena. Banské mapy a plány zo Slovenska v Registri UNESCO Pamäť sveta. In *Montanrevue*, roč. V, č. 1/2012.

KAŠIAROVÁ, Elena. Odborný seminár : Záchrana vzácneho archívneho dokumentu. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 209-212.

KONEČNÝ, Peter. 250. výročie banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici./ *Jubiläum der Berg- und Forstakademie in Schemnitz*. Košice : Banská agentúra, 2012, 128 s.

anglická verzia:

KONEČNÝ, Peter. 250th Anniversary of the Mining Academy in Banská Štiavnica. Košice : Banská agentúra, 2012, 96 p.

KONEČNÝ, Peter. Reformbestrebungen im Bereich des montanistischen Hochschulwesens in der Habsburgermonarchie. In LACKO, Miroslav (Ed). *Montánna história 4, 2011 – Ročenka k dejinám baníctva a hutníctva*. Limbach : Slovenská spoločnosť pre sociálne a hospodárske dejiny, 2012, s. 78-100.

KONEČNÝ, Peter. Die montanistische Ausbildung in der Habsburgermonarchie, 1763 – 1848. In SCHLEIFF, Hartmut – KONEČNÝ, Peter (Eds.). *Staat, Bergbau*

und Bergakademie. Stuttgart : Franz Steiner Verlag, 2012 (v tlači).

SCHLEIFF, Hartmut – KONEČNÝ, Peter. Einleitung. In SCHLEIFF, Hartmut – KONEČNÝ, Peter (Eds.). *Staat, Bergbau und Bergakademie*. Stuttgart : Franz Steiner Verlag, 2012 (v tlači).

KRCHNÁKOVÁ, Lucia. História dedičnej štôlne Hoffer. In *Montanrevue*, roč. V., č. 1/2012.

KRCHNÁKOVÁ, Lucia – LEPEŇ, Ivan – JOKL, Peter. Slovenské banské mestá a obce – Vyhne. In *Montanrevue*, roč. V, č. 2/2012, s. 12-18.

KRCHNÁKOVÁ, Lucia. Stará štôlna sv. Antona Paduánskeho. In *Haló Vyhne*, č. 8/2012.

KRCHNÁKOVÁ, Lucia. Z histórie jednej chátrajúcej budovy alebo spomínate si ešte na Konzum? In *Haló Vyhne*, roč. XIX., č. 9.

KRCHNÁKOVÁ, Lucia. Škola v archíve alebo predstavenie archívu náučno-zábavnou formou. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, č. 4, s. 20.

LADZIANSKY, Július. Príspevok k stavu zachovania, spôsobu vyhotovenia a metodike inventarizácie banských máp a plánov polymetalického ložiska Banská Štiavnica Pb, Zn, Cu po znárodnení. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 1, s. 28-48.

2013

KAŠIAROVÁ, Elena – JAKAB, Zoltán. Jubilejné oslavy banskoštiavnickej akadémie. In *Vivat akadémia Banská Štiavnica*. Zborník z konferencie konanej pri príležitosti 250. výročia založenia Baníckej akadémie v Banskej Štiavnici. SBM Banská Štiavnica, 2013, s. 177-195.

KAŠIAROVÁ, Elena. Predstavujeme... Štátny ústredný banský archív v Banskej Štiavnici. In *Štiavnické noviny*, marec 2013.

KONEČNÝ, Peter. – KAŇA, Richard et al. *Hodrušské hlbiny – Podzemný svet baníkov/ Hodritscher Teufen : Die Untertagewelt der Bergleute*. Košice : Banská agentúra, 2013.

KONEČNÝ, Peter. Sites of Chemistry in the Schemnitz Mining Academy and the Eighteenth-Century Habsburg Mining Administration. In *Ambix : Journal of the Society for the History of Alchemy and Chemistry*, 60 (2013), s. 160-178.

KRCHNÁKOVÁ, Lucia. Zdravotnícke zariadenie pre baníkov v banskoštiavnickom regióne – realita, plány a vízie. In FIALOVÁ, Ivana –

TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osвета v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, s. 129-39. ISBN 978-80-970666-6-6.

Zdroj: Výročná správa štátnych archívov SR za rok 2012, 2013

Spracovali: Monika Péková, OA MV SR; Henrieta Žažová, Archív PÚ SR

Aktuálne zo života archivárov

Archívne klenoty (k 20. výročiu vzniku Slovenskej republiky)

Archívy sú piliermi kontinuity štátu. V nich uložené archívne dokumenty sú jedinečné a ničím nenahraditeľné kultúrne dedičstvo národa a štátu, sú jeho pamäťou. Osvetľujú cestu k dnešku.

V uplynulom roku sme si pripomenuli dvadsiate výročie vzniku Slovenskej republiky, na ktoré v tomto roku nadviaže šesťdesiate výročie archívneho systému na Slovensku. Archivári ho sebe i celej spoločnosti pripomenuli výstavou Archívne klenoty, ktorá bola venovaná 20. výročiu vzniku Slovenskej republiky. Podobná výstava sa naposledy uskutočnila tiež na Bratislavskom hrade na jeseň roku 1989, takmer v predvečer nežnej revolúcie. Bola venovaná národným kultúrnym pamiatkam v slovenských archívoch a stretla sa s mimoriadnym ohlasom. Výber dokumentov na výstavu uskutočňovali samotné archívy. Oni sú teda spolutvorcami celého projektu. Ich návrhy následne posudzovala skupina pozostávajúca z pracovníkov Odboru archívov a registratúr, Slovenského národného archívu a Štátneho archívu v Bratislave. Medzi vystavenými dokumentmi sa vynímali tie najkrajšie, iluminované listiny zdobené zlatom a potvrdené skvostnými pečaťami – erbové listiny pre Bratislavu (1436), či Košice (1423), alebo elegantná Zlatá bula bratislavská (1464). Zhliadnuť bolo možné aj slávny Graciánov kódex z 12. storočia, alebo pápežskú listinu udeľujúcu bratislavskému prepoštovi Jurajovi Schombergovi právo používať biskupské insígnie.

Niektoré dokumenty azda nezaujali svojou vizuálnou stránkou, sú však pozoruhodné svojim obsahom, či

dokonca informáciami „z druhého plánu“. Tak napríklad slávne Zoborské listiny z roku 1111 a 1113 nie sú ani tak zaujímavé tým, že potvrdzujú opátstvu na Zobore príjmy z mýta. Ich dôležitosť spočíva najmä v tom, že obsahujú viaceré slovenské mená cirkevných a svetských hodnostárov a mladšia z nich obsahuje najstaršiu písomnú zmienku k viac ako sedemdesiatim obciam na Slovensku. Podobne dlžobný úpis Stibora zo Stiboric a Beckova nie je zaujímavý sumou, na ktorú bol vystavený, ale tým, že je napísaný roku 1422 v slovakizovanej češtine.

Pamätná plaketa vydaná pri príležitosti slávnostnej vernisáže výstavy

Z dokumentov, dôležitých z národného hľadiska hodno spomenúť aj slávne privilégium Ľudovíta I. z Anjou „Pro Slavis“ z roku 1381. Svojim významom za týmito dokumentmi nezaostávali ani na pohľad veľmi skromné dokumenty, ako napríklad rukopis textu štátnej hymny z roku 1844 a matričný záznam o narodení Milana Rastislava Štefánika z roku 1880.

Expozíciu uzatvárala Ústava Slovenskej republiky z roku 1992, originály štátnych

symbolov z rokov 1990 a 1992 a kolekcia sľubov prezidentov Slovenskej republiky.

Otvorenie výstavy Ing. Adriánom Jenčom, generálnym riaditeľom SVS MV SR, PhDr. Ladislavom Vrtelom z OA MV SR a riaditeľom Historického múzea SNM Mgr. Branislavom Panisom

Organizovanie podobných výstav nie je u nás ani v cudzine všednou udalosťou. Je spojené s množstvom organizačných, ale aj bezpečnostných opatrení, pretože archívne dokumenty sú

veľmi krehké, citlivé na uloženie, transport i na fyzikálne podmienky ich exponovania vo výstavných priestoroch. Je teda nutné vyjadriť vďaku všetkým, ktorí sa zaslúžili o to, aby sa táto výstava mohla

Dr. h. c. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. a PhDr. Peter Kartous, CSc. na výstave

uskutočniť aj v situácii, keď rezort vnútra, do ktorého kompetencie archívniectvo v Slovenskej republike patrí, nemohol v súčasnej finančnej situácii vyčleniť na zorganizovanie výstavy žiadne finančné prostriedky (MV SR poskytlo financie na recepciu). Vďaka patrí prezidentovi policajného zboru za poskytnutie policajnej asistencie pri prevoze archívnych dokumentov, oddeleniu ochrany archívnych dokumentov Slovenského národného archívu za

potrebné ošetrenie exponovaných archívnych dokumentov, Štátnemu archívu v Bratislave za digitalizovanie archívnych dokumentov, všetkým sponzorom, ktorí projekt láskavo podporili a predovšetkým Historickému múzeu Slovenského národného múzea za jeho pochopenie a podporu myšlienky túto výstavu zorganizovať.

Juraj Valent
Štátny archív v Bratislave

Ocenenie v Budapešti

Maďarská spoločnosť pre rodostromy (*A Magyar Család Történetkutató Egyesülete*) má krátku tradíciu, vznikla totiž v roku 2011 pod vplyvom pretrvávajúceho záujmu v maďarskej spoločnosti o poznanie dejín jednotlivca v nadväznosti na rodinu a rod. Spoločnosť si okrem iného dala za cieľ organizačne podchytiť záujemcov o genealógiu osôb žijúcich v zahraničí a hlásiacich sa k maďarským koreňom, čo sa jej aj darí. Organizujú zájazdy na zaujímavé miesta maďarských a uhorských dejín. Vlni navštívili kláštor v Hronskom Beňadiku a Štátny archív v Nitre s cieľom zistiť zopár matričných údajov. Nakoniec slovo dalo slovo a účastníci si vypočuli prednášku riaditeľky Mgr. Šarloty Drahošovej o archívnych dokumentoch a genealogickej práci v archíve. Zaujímavou črtou spoločnosti je, že organizovaní členovia prostredníctvom dotazníka každoročne hodnotia činnosť organizácií, s ktorými prišli do kontaktu pri zostavovaní rodostromov a rodovej histórie celkove v Maďarsku a v zahraničí.

Za rok 2013 túto poctu v rámci Maďarska udelili Maďarskému národnému archívu v Budapešti – župnému archívu v Szolnoku (*Magyar Nemzeti Levéltár Jász-*

Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára) a cenou pre zahraničie poctili Štátny archív v Nitre. Priznáme sa, boli sme prekvapení, pretože zo strany domácich bádateľov a žiadateľov sa stretávame neraz s opačnými reakciami, pričom samozrejme, pri vybavovaní nerobíme rozdiely. Význam ceny sme lepšie pochopili pri jej preberaní dňa 11. februára 2014, keď tajomník spoločnosti citoval z listov domácich i zahraničných

bádateľov s priaznivými ohlasmi (napr. Portugalsko, Švédsko), ktorí sa so Štátnym archívom v Nitre k danej téme písomne kontaktovali. Ocenenie prevzala Šarlota Drahošová z rúk štátneho tajomníka maďarskej vlády zodpovedného za archívy Dr. Endreho Gyimesiho. Naša delegácia audiovizuálnou prezentáciu priblížila

činnosť a dokumenty nitrianskeho archívu. V sprievode predsedu spomínanej spoločnosti Dr. Istvána Kollega Társolya, riaditeľka, PhDr. Peter Keresteš, PhD., Mgr. Edina Turanová a Mgr. Ladislav Holečka prežili príjemný deň nielen s pohostením, ale plodnými odbornými debatami na témy, ktoré sú v súčasnosti mimoriadne aktuálne na oboch stranách.

Odovzdanie ocenenia predstaviteľom Štátneho archívu v Nitre. Foto: Andrea Farkašová.

Okrem spomínaných osôb a spoločnosti ďakujeme za prijatie riaditeľke Maďarského národného archívu v Budapešti Dr. Zsuzsane Mikó a

samozrejme našej milej sprievodkyni Mgr. Andrey Farkašovej.

Šarlota Drahošová
Štátny archív v Nitre

Výstavy privilegiálnych listín v Košiciach

Mesto Košice a Debrecín (Debrecen) nie sú oficiálne partnerskými mestami, no ich archivári v poslednom čase začali vzájomne spolupracovať na

projekte prezentácie historických dokumentov uložených vo vlastných archívoch. Minulý rok, v čase, keď sa mesto Košice mohlo pochváliť titulom

Debrecínske privilégia. Foto: Tomáš Ondrejšík.

Európskeho hlavného mesta kultúry, bola 9. mája 2013 v priestoroch konferenčnej sály divadla Thália otvorená výstava s názvom *Armales Transylvanorum*, ktorá sa uskutočnila pod záštitou generálnej konzulky Maďarska v Košiciach Évy Czibalmosné Molnár. Po vzhliadnutí výstavy si pracovníci Archívu mesta Košice (AMK) uvedomili, že by ju mohli dodatočne obohatiť aj o privilegiálne listiny sedmohradských kniežat, ktoré sú uložené v ich pamäťovej inštitúcii.

Následne preto požiadali Maďarský národný archív, Archív župy Hajdú-Bihar (*Magyar Nemzeti Levéltár – Hajdú-Bihar Megyei Levéltár*) so sídlom v Debrecíne a zároveň Maďarská heraldická a genealogická spoločnosť (*A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság*) v zastúpení jej hlavným archivárom a členom Dr. Tamásom Szálkaim, PhD. o spoluprácu Archív mesta Košice. Na putovnej výstave boli vystavené kópie erbových listín pochádzajúcich

z dvorských kancelárií sedmohradských kniežat, hlavne z vyššie spomínaného debrecínskeho archívu, ktorý okrem župných opatruje aj magistrátne písomnosti mesta Debrecín. Zo vzájomnej spolupráce vzišla nakoniec aj ďalšia medzinárodná výstava.

Na projekt druhej výstave, ktorá sa uskutočnila na začiatku tohto roka (od 17. januára 2014) v priestoroch Verejnej knižnice Jána Bocatia v Košiciach, už spolupracoval aj prizvaný Dejepisný spolok v Košiciach (DSK). Záštitu nad touto výstavou nazvanú Výsadné listiny mesta Košice a Debrecín (*Kassa és*

Debrecen Kiváltságleveli) prevzala tento krát viceprimátorka mesta Košice Renáta Lenártová. Kurátorm výstavy za maďarské inštitúcie bol už spomínaný Dr. Tamás Szálkai, PhD., za slovenské nimi boli Mgr. Martin Bartoš (AMK) a PhDr. Gabriel Szeghy (AMK a DSK). Výstava prezentovala najdôležitejšie a najkrajšie výsadné listiny oboch miest, aj keď sa ich právne postavenie nemôže porovnávať (Košice – slobodné kráľovské mesto, Debrecín – zemepanské mestečko), ukázala rozdielne, ale aj na isté spoločné prvky v ich historickom vývoji.

Prácu na oboch výstavách

Košické privilégia v pozadí s auditoriím. Foto: Peter Anna.

koordinoval Košický občiansky klub – *Kassai Polgári Klub*. Návštevník každej z nich získal veľa zaujímavých a nových informácií nielen o danej dobe, ale aj o samotných privilegovaných listinách.

Košická verejnosť ich prijala s veľkým záujmom. K spomínaným podujatiam vyšli tlačou aj malé informačné brožúrky.

Gabriel Szeghy
Archív mesta Košice

Cena za tvorivý čin roka 2013 Štátnemu archívu v Nitre, pobočka Bojnice

V práve prebiehajúcim roku 2014 oslavujú archivári na Slovensku, alebo skôr by mali oslavovať, 60. výročie organizovaného archívnictva. Mnohí z nás sa pýtajú, či je vôbec čo oslavovať pri pohľade na rozpadajúce sa budovy archívov, neutešený stav archívnych dokumentov, ktoré potrebujú ruky reštaurátorov, na svoju neohodnotenú prácu a o digitalizácii ani nehovoriac. Veľakrát si určite povzdychneme, že vari to, čo robíme, ocenia budúce generácie. Je až zarážajúce, že v 21. storočí namiesto napredovania, sa vraciame späť do obdobia 60. rokov 20. storočia. Archivári pracujú efektívne, spoľahlivo a otvorene,

ale často je ťažké pre piatich a menej zamestnancov pobočiek zastrešujúcich celý okres, v mnohých prípadoch aj dva-tri okresy, zvládať predarchívnu starostlivosť, odborné spracovávanie fondov, osvetovú činnosť, ako aj narastajúci počet žiadostí o správne informácie, rezortné úlohy a bádateľské návštevy. Uvedomujeme si, že archívy na to, aby sa stali efektívnejšími potrebujú v prvom rade financie, viac kvalifikovaných pracovníkov a novú techniku. Zámerom tohto článku nie je sťažovať sa a kritizovať, ale konštatovať danú situáciu ukázať, že aj v dnešnej dobe žijú ľudia, ktorým záleží na poznávaní histórie, všímajú si a oceňujú našu prácu.

Presne pred rokom sme na stránkach Fóra archivárov písali o výstave *Memoria Prividieae antiquae*. Po roku môžeme konštatovať, že výstava sa

stretla s veľkým úspechom. Pre študentov a žiakov škôl boli zároveň nesporným prínosom aj odborné prednášky nášho pracovníka Mgr. Branislava

Geschwandtnera o histórii mesta Prievidza, ktoré sa stali súčasťou programu prehliadky výstavy.

Pracovníkov Štátneho archívu v Nitre, pobočka Bojnice príjemne prekvapila a zároveň potešila správa, ktorú chceme sprostredkovať takýmto spôsobom aj našim kolegom. V rámci 17. ročníka oceňovania inštitúcií, kolektívov a jednotlivcov hornej Nitry regionálnymi inštitúciami Kultúra 2013 sme si prevzali dňa 28. februára 2014 z rúk riaditeľky Regionálneho kultúrneho centra v Prievidzi a zástupkyne Trenčianskeho samosprávneho kraja cenu za tvorivý čin roka v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti práve za realizáciu spomínanej výstavy *Memoria Prividieae antiquae*.

Archivári sú schopní z histórie svojich regiónov pripraviť zaujímavé a o nové poznatky obohacujúce výstavy, ale aj semináre, či prednášky. Tieto akcie prehľbujúce historické poznanie našich obyvateľov sa nestretávajú so záujmom len zo strany základných a stredných škôl, ale aj zo strany širokej verejnosti. Kameňom úrazu sú „len“ tie chýbajúce financie na realizáciu, preto je taká dôležitá spolupráca aj s inými regionálnymi inštitúciami.

Zostáva nám už len dúfať, že náš zamestnávateľ nám pre našu prácu a jej propagáciu v budúcnosti zabezpečí lepšie podmienky.

Zuzana Kotianová
Štátny archív v Nitre, pobočka Bojnica

Piate odborné podujatie venované archívnictvu a pomocným vedám historickým – Fenomén hracích kariet očami súčasníka

Dňa 12. marca 2014 sa na pôde Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnilo v poradí už 5. odborné podujatie venované archívnictvu a pomocným vedám historickým pod názvom *Fenomén hracích kariet očami súčasníka*. Pozvanie Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, ako organizátora tohto podujatia, prijal pracovník Vojenského historického ústavu v Bratislave doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD. Za účasti študentov a iných záujemcov o danú problematiku podujatie otvorila vedúca Katedry archívnictva a pomocných vied historických Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove Mgr. Marcela Domenová, PhD. Zároveň privítala a predstavila hosťa, ktorý sa – okrem iného – venuje aj medievalistike. Tej sa týkala aj jeho nasledujúca zaujímavá prednáška nazvaná *Od kráľa po*

blázna. Nevšedná reflexia stredovekej spoločnosti na hracích kartách.

Historik Vladimír Segeš na úvod priblížil poslucháčom problematiku stredoveku, mentalitu stredovekého človeka a jeho vnímanie sveta a času. Následne predstavil netradičný prameň – hracie karty, pôvodne vlastníctvo Ladislava V. Pohrobka. Karty mali štyri farby vyjadrené prostredníctvom štyroch krajín (Uhorsko, Svätá ríša rímska nemeckého národa, Francúzsko a Čechy) a hodnoty od najnižšej po najvyššiu. Prostredníctvom týchto kariet a jednotlivých hierarchizovaných vyobrazení predstavil stredovekú dvorskú spoločnosť od najnižších vrstiev, na kartách zastúpených šašom alebo bláznom, cez remeselníkov, dvorné dámy, až po samotného panovníka, ktorému prislúchala najvyššia hodnota karty.

Tento prameň slúžiaci na chvíle

Prednáška doc. PhDr. V. Segeša, PhD. na Prešovskej univerzite. Foto: Luciána Hoptová.

oddychu mal pre vtedajšieho človeka aj edukatívny význam, o to viac ho má dnes pri spoznávaní stredovekej spoločnosti. Dnes sú tieto karty pramenným materiálom dôležitým pre spoznávanie dobovej spoločnosti, odievania, remesiel, používaných remeselných nástrojov a pod.

Po diskusii podujatie uzavrela Marcela Domenová, poďakovala hostovi Vladimírovi Segešovi za pútavú prednášku a vyslovila želanie usporiadať v budúcnosti ďalšie podujatie tohto druhu s rovnako zaujímavou témou.

Michaela Kurinová
IH FF PU

Slovenské banké mapy v klenotnici UNESCO

Takýto názov nesie výstava bankých máp a plánov z archívneho fondu Hlavný komorskogrófsky úrad v Banskej Štiavnici 1524 – 1918 (HKG) zo Štátneho ústredného bankého archívu. Inštalovaná je vo Výstavnej sále Univerzitnej knižnice v Bratislave na Michalskej ulici č. 1. Pripravil ju Štátny ústredný banký archív v spolupráci s Informačným a dokumentačným strediskom UNESCO. Vernisáž sa konala 25. marca 2014 za početnej účasti zástupcov rôznych inštitúcií (MŽP SR, MK SR, MZVaEZ SR, SK pre UNESCO, SV

Pamäte sveta UNESCO, SAV, ŠGÚDŠ, STU i FF UK, SPŠSG, MV SR – SVS a OAR, viacerých štátnych i špecializovaných verejných archívov, NA Praha) a ďalších záujemcov z radov odbornej i laickej verejnosti. Vernisáž sa začala vystúpením predsedu Slovenskej komisie pre UNESCO, prof. RNDr. Ľudovíta Molnára, DrSc. Krátky príspevok o programe Pamäť sveta predniesol predseda jej slovenského výboru Ing. Alojz Androvič, CSc. Informáciu o zápise bankých máp a plánov archívneho fondu Hlavný komorskogrófsky úrad v Banskej Štiavnici

do Registra Pamäte sveta UNESCO v roku 2007 a o vystavených exponátoch podala riaditeľka Štátneho ústredného banského archívu Mgr. Elena Kašiarová. Spestrením podujatia sa stalo vystúpenie zástupcov

mužského Spevokolu Štiavniččan. Moderátorkou akcie bola vedúca Informačného a dokumentačného strediska UNESCO v Univerzitnej knižnici Mgr. Anna Polievková.

Zámerom organizátorov bolo predstaviť širšej verejnosti reprezentatívny výber z celkového množstva približne 15 tisíc kusov máp a plánov HKG. Tie pochádzajú zo 17. až začiatku 20. storočia a odzrkadľujú vývoj banského mapovania od prvých jednoduchých čiarových a figurálnych zobrazení s nevyhnutným sprievodným textom až po prehľadné a vecné zobrazovanie všetkého podstatného (i geologickej situácie) bez potreby zaradenia akéhokoľvek vysvetľujúceho textu. Zároveň dokumentujú mieru uplatňovania cudzích vplyvov na domácu banskú kartografiu, ale tiež domáce vzory (napr. Svaiczer, Péch), ktoré ovplyvňovali kartografickú tvorbu aj za hranicami bývalého Uhorska. Podávajú svedectvo o rozsahu a rozvoji baníctva v príslušných

banských revíroch a lokalitách. Hovoria o tom mapy prehľadné, ale aj čiastkové mapy jednotlivých závodov či banských diel. Zobrazenie je pôdorysné a v rôznych rezoch, s povrchom i bez povrchovej situácie. Početné plány dokladajú vývoj banskej techniky, hutníctva, dopravy, lesníctva, vodohospodárstva, priemyselného stavebníctva, architektúry a iné. V doplnkových kresbách sú zobrazené pracovné postupy a pomôcky, oblečenie rôznych kategórií zamestnancov, vzhľad krajiny, kvety, vtáky, heraldické symboly a pod. Rozmery dokumentov majú veľkosť od niekoľkých centimetrov po niekoľko metrov. Autormi týchto kartografických diel sú banskí úradníci a dozorcovia rôznych kategórií, praktikanti, študenti, profesori banskej akadémie i špeciálni banskí merači. Mnohí

z tvorcov sú pôvodom z iných častí
habsburskej monarchie.

Na 14 posteroch a viacerých
samostatných kópiách je na aktuálnej
výstave predstavených približne 100
kusov máp a plánov. Zobrazujú nielen
objekty z územia dnešného Slovenska, ale
aj z iných častí bývalej rakúsko-uhorskej
monarchie a niektorých ďalších častí
Európy. Všetky popisné texty sú

v slovenskom i anglickom jazyku.
Predstavené dokumenty sú na nosičoch,
resp. na popisoch, označené vlastným
logom zápisu do Registra Pamäte sveta
UNESCO.

Túto výstavu si môžete ísť pozrieť
ešte do 10. apríla 2014 (bezplatne).

Elena Kašiarová
Štátny ústredný banský archív

Udelenie Medaily Za zásluhy o verejnú správu

Dňa 3. februára 2014 prevzala z rúk
generálneho riaditeľa sekcie verejnej
správy Ministerstva vnútra Slovenskej
republiky Ing. Adriána Jenča, PhDr.
Daniela Marcinová z Archívu hlavného
mesta SR Bratislavy ocenenie za
celoživotnú prácu v prospech slovenského
archívnictva – Medailu Za zásluhy
o verejnú správu.

PhDr. Daniela Marcinová nastúpila
do Archívu hlavného mesta SR Bratislavy
po skončení vysokoškolského štúdia
archívnictva v roku 1975 a archívu ostala

verná plných 39 rokov. Podieľala sa na
sprístupňovaní cirkevných matrik,
katalogizovala plagáty a drobnú tlač.
Spolupracovala na sprístupnení častí
nosného fondu Národný výbor mesta
Bratislavy. Podieľala sa i na ďalších
odborných archívnych činnostiach. Od
roku 1996 pôsobila na úseku
predarchívnej starostlivosti archívu.
Predmetom výskumnej činnosti bola jej
rodná Kremnica (diplomová práca
*Topografia mesta Kremnice v 16. a v 1.
polovici 17. storočia*). V roku 1985 úspešne

absolvovala rigorózne štúdium na
Filozofickej fakulte Univerzity
Komenského, na základe ktorého jej bol
udelený titul PhDr.

V mene archivárskej society pani
Danke k oceneniu úprimne blahoželáme!

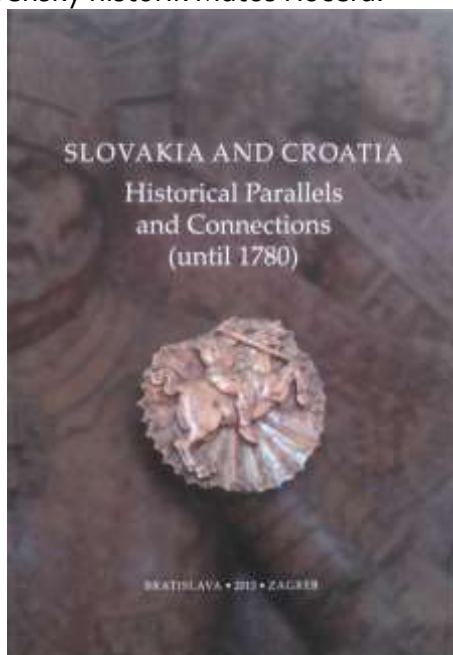
Júlia Ragačová
Archív hl. mesta SR Bratislavy

Do vašej knižnice

HOMZA, Martin – LUKAČKA, Ján – BUDAK, Neven (Eds.). *Slovakia and Croatia I. : Historical Parallels and Connections (until 1780)*. Bratislava – Zagreb : Department of Slovak History, Faculty of Philosophy of Comenius University in Bratislava and Post Scriptum, s. r. o., 2013, 448 s. ISBN 978-80-89567-20-1.

V dňoch 20. – 24. júna 2011 sa na pôde Univerzity Komenského v Bratislave a v priestoroch SNM – Spišského múzea v Levoči konala medzinárodná konferencia nazvaná Slovensko a Chorvátsko: Historické paralely a vzťahy do roku (1780), ktorej sa zúčastnilo viac ako 50 historikov zo Slovenska, Chorvátska, Ukrajiny, Ruska, Poľska, Česka, Maďarska a Srbska. Organizátori rozčlenili prihlásené referáty do niekoľkých okruhov a výstupy z uvedenej konferencie sú publikované v tejto knihe.

Na úvod sa čitateľom prihovárajú Jakša Mujačić, veľvyslanec Chorvátskej republiky na Slovensku, Karol Mičieta, rektor Univerzity Komenského v Bratislave, Jaroslav Šušol, dekan Filozofickej fakulty UK v Bratislave, Martin Homza z Katedry slovenských dejín FiF UK v Bratislave a úvodnou štúdiou *o počiatkoch slovenskej a chorvátskej stredovekej historickej tradície* aj významný slovenský historik Matúš Kučera.

Zostavovatelia zaradili štúdie do ôsmich tematických okruhov. Prvý venovali etnogenéze, historiografii a hagiografii, záujemca o túto problematiku tu nájde štúdie Adama Mesiarkina z UK v Bratislave (*Základy pre výskum chorvátskej a slovenskej etnogenézy*), Hrvoje Gračanina zo Záhrebskej univerzity (*Etnicita a migrácia v neskorom staroveku a v časnom stredoveku. Povodie stredného Dunaja: príklady spájajúce oblasti súčasného Chorvátska a Slovenska*), Mateja Kliku z UK v Bratislave (*Panónia ako priestor a dôležitosť Pribinu v integračnom procese panónskeho priestoru do Franskej ríše*), Nory Malinovskej Verešovej z UK v Bratislave (*Geografické koncepcie Sclavinie v historických prameňoch 6. – 14. storočia s dôrazom na moravsko-panónsku, respektíve južnoslovanskú tradíciu*), Ryszarda Grzesika z Poľskej akadémie vied (*Velká Morava ako základ stredoeurópskej stredovekej historickej tradície*), Martina Homzu z UK v Bratislave (*Pohostinná teória prijatia starohorského kmeňového zväzu v Karpatskej kotline a slovenské dejiny*), Adriany Stety z Maceratskej univerzity, Taliansko (*Pacta Conventa ako výsledok Arpádovskej dynastickej politiky*), Radu Márzu z Univerzity Babeş-Bolyai v Cluj-Napoca, Rumunsko (*Sedmohradsko a Uhorsko alebo Sedmohradsko v Uhorsku očami rumunskej historiografie*), Vasiliny Sidorovej z Moskovskej štátnej Lomonosovej univerzity (*Slovanský svet vo francúzskych historických prameňoch 11. storočia*). Druhý tematický okruh sa venuje kráľovským rodom. Štúdia Nataše

Prochádzkovej (UK v Bratislave) sa týka *intitulatúry Kolomana Haličského*, Dariusz Dąbrowski (Univerzita Kazimíra Veľkého v Bydgoszczi, Poľsko) si všima *slovenské a južnoslovenské motívy v genealógiách Rurikovcov a Piastovcov v 13. storočí*, Ladislava Dombiho (UK v Bratislave) zaujal *Štefan z Anjou, pán Spiša a Šariša, sedmohradský, slavónsko-chorvátsko-dalmátsky vojvoda*, Djura Hardi (Univerzita v Novom Sade) načrtol *status Mačvy v období vlády Rastislava*, Veronika Kucharská (UK v Bratislave) upriamila pozornosť na *familiaritu rodu Zápoľských v predmoháčskom období* a Dražen Nemet (Záhrebská univerzita) porovnáva *aktivity Jána Zápoľského v Slavónsku a Chorvátsku a na Slovensku*.

Tretí tematický okruh príspevkov sa zamerával na vysokú šľachtu. Tu sú publikované príspevky Jána Lukačku z UK v Bratislave (*Majetky šľachtického rodu Hont-Poznanovcov ležiace južne od rieky Drávy*), Dominika Blanára (*Prvé majetky šľachtického rodu Aba za riekou Dráva*), Borislava Grgina a Ivana Boticu zo Záhrebskej univerzity (*Kniežatá z Krbavy na území dnešného Slovenska*), Márie Grófovej z Archívu UK v Bratislave (*Rodina llockých – chorvátsky šľachtický rod slovenského pôvodu?*), Daniela Gahéra z UK v Bratislave a Suzany Miljan z Chorvátskej akadémie vied a umení (*Gróf Tomáš zo Sv. Jura, veľmož zo Slovenska a bán Chorvátsko-dalmátskeho kráľovstva: jeho život a činnosť*) a Vedrana Klaužera z Chorvátskeho inštitútu histórie (*Chorvátsko-slovenské kontakty prostredníctvom činnosti Blažejana Mađara. Príklad politických a rodinných vzťahov medzi slovenskou a chorvátskou šľachtou*). Do štvrtého tematického okruhu zaradili zostavovatelia príspevky týkajúce sa nižšej šľachty. Tomáš Gábriš a Jana Bačová (UK v Bratislave) ponúkli pohľad na *paralely autonómnych stredovekých komunít na Slovensku a v Chorvátsku*,

Gábor Szeberényi (Pécsska univerzita) priblížil *šľachtické komunity na Spiši a v Turopolji v 13. a 14. storočí*, Tatiana HutYROVÁ (UK v Bratislave) a Neven Budak (Záhrebská univerzita) porovnávali *privilegované komunity Campus Zagradiensis a Parvus comitatus*, Zrinka Nikolić Jakus (Záhrebská univerzita) sa venovala *Čuporovi z Moslaviny – príkladu šľachtických príbuzenstiev v oblasti medzi riekami Sáva a Dráva*, Marija Karbić (Chorvátsky inštitút histórie v Záhrebe) osvetlila *majetkové vzťahy a štruktúru šľachty v oblasti medzi riekami Sáva a Dráva v stredoveku* a Petra Labanca (Trnavská univerzita) zaujali *predkovia a príbuzní záhrebského biskupa Jána zo Spiša (1394 – 1397)*.

Príspevky zamerané na umenovedu vyplňajú ďalší tematický okruh. Vladimír Peter Goss z Rijeckej univerzity predstavil *umenie v Slavónsku a na Spiši v 13. storočí – niekoľko pozoruhodných analógií a ich pozadie*, Magdaléna Janovská (autorizovaná architektka Slovenskej komory architektov) *stavebné aktivity na Spiši v 13. storočí v kontexte Uhorska*, Danko Dujmović (Rijecká univerzita) *stredoveké kostoly s pravouhlým sanktuárom v Chorvátsku a spišskom regióne na Slovensku*, Ivan Gerát (Umenovedný ústav SAV) *obrazové cykly so sv. Ladislavom – niekoľko problémov interpretácie*, Maja Cepetić (Rijecká univerzita) *kult sv. Ladislava v pevninskom Chorvátsku – politický a kultúrny rámec* a Ana Maria Gruia (Sedmohradské národné historické múzeum v Cluj-Napoca) *umelecké kachlice na Slovensku a v Slavónsku v 15. storočí*. Šiesty okruh príspevkov zahŕňa tému Chorvátov na Slovensku a Slovákov v Chorvátsku, ktorej sa zhostil Miloš Marek (Trnavská univerzita) *štúdiou Chorváti na Slovensku v neskorom stredoveku (15. – začiatok 16. storočia)*. Eva Benková (UK v Bratislave) prispela staťou

Chorváti na hradnom panstve Červený kameň v 16. storočí a Ljiljana Dobrovšak (Inštitút sociálnych vied Iva Pilara v Záhrebe) priblížila fenomén *Chorvátov na Slovensku a Slovákov v Chorvátsku v 18. storočí*. V siedmom okruhu nazvanom *Novovek* nájde bádateľ štúdie nasledovných autorov: Petra Kozáka (Sliezske zemské múzeum v Opave) *Nepriateľ i objekt fascinácie. Osmani očami poľského princa Žigmunda počas jeho pobytu v Uhorsku a v českých krajinách (1498 – 1506)*, Jozefa Šimončiča *Trnavská univerzita (1635 – 1777) a Chorváti*, Nade Labancovej (UCM v Trnave) *K chorvátskemu slavizmu jezuitov na území dnešného Slovenska na prelome 16. a 17. storočia*, Svorada Zavorského (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV) *K Cettovej zbierke tridsiatich deviatich panegyrik na svätého Ladislava (Viedeň 1655 – 1693)* a Ivana Mrvu *Ján Pálfi – uhorský palatín a chorvátsky bán*. Posledná tematická oblasť nesie názov *Cirkevné dejiny a miscellanea* a obsahuje nasledovné štúdie: *Rodinné a krstné mená vo včasnostredovekom slovanskom svete : komparácie* z pera Igora Sviatoslavoviča Filippova (Moskovská štátna Lomonosovova univerzita), *Založenie*

biskupstva v Nitre Kosztu Lászlóoa (Segedínska univerzita), *Stredoveké Slovensko a Chorvátsko ako druhý domov šľachty a obyvateľstva z Rusi v 13. a 14. storočí* Miroslava Vološčuka (Podkarpatská národná univerzita Vasilija Stefanika v Ivano-Frankivsku, Ukrajina), *Dalmátska cesta ako trasa transportu slovenských kovov do Stredomoria v 13. – 14. storočí* Martina Štefánika (HÚ SAV), *Poliaci v Záhrebskej kapitule v stredoveku* Stanisława Andrzeja Sroku (Jagelovská univerzita v Krakove), *Regálne práva : porovnanie feudálnej štruktúry na územiach súčasného Slovenska a Vojvodiny od 11. do 14. storočia* Petara Rokaiho (Univerzita v Novom Sade) a *Stredoveké paulínske kláštory na území dnešného Slovenska a Chorvátska* Silvije Pisk (Záhrebská univerzita).

Slovo na záver napísal jeden zo zostavovateľov – Neven Budak zo Záhrebskej univerzity. V dodatkoch sa nachádza zoznam skratiek a popis obrázkov. Niektoré štúdie dopĺňajú mapy, tabuľky, genealogické schémy a fotografie.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

HUNČAGA OP, Gabriel Peter. *Dominikáni na ceste k intelektuálnym elitám vrcholného stredoveku*. Kraków – Bratislava : Centrum pre štúdium kresťanstva vo vydavateľstve Chronos v spolupráci so spolkom Slovákov v Poľsku a Slovenskou komisiou pre komparatívne cirkevné dejiny, 2013, 460 s. ISBN 978-80-89027-37-8.

Autor Gabriel Peter Hunčaga nie je záujemcom o cirkevné dejiny, resp. dejiny dominikánov i pravidelným čitateľom Fóra archivárov (pozri FA 3/2008, s. 21-22) celkom neznámym. Vyštudoval históriu, muzeológiu i teológiu na univerzitách v Opave, Košiciach, Viedni, Banskej Bystrici a Bratislave, od roku 1996 je príslušníkom rehole dominikánov a predmetom jeho historického bádania

sa stali stredoveké náboženské hnutia, mendikanti a misijná činnosť dominikánov v Strednej i Južnej Amerike v 16. storočí.

Po krátkom príhovore autor anotovanej knihy v prvej úvodnej kapitole osvetlil ciele, načrtol metódy, vymedzil problematiku a informoval o stave bádania i na území Slovenska. Druhá kapitola nazvaná *Čo predchádzalo* mapuje spoločenské prostredie a náboženské

pomery 10. – 13. storočia, kedy vznikali monastické rehole i rôzne laické hnutia, predstavuje sv. Dominika ako zakladateľa rehole, venuje sa vzniku rehole, jej vnútornej organizácii, rozoberá postupný prienik dominikánov do Európy i signifikantné črty starostlivosti o duše (dušpastierstvo) i nábožného života mendikantov. V tretej kapitole sa autor na viac ako sto stranách zaoberá štúdiom, reakciou cirkvi na nové vzdelanostné pomery, univerzitami, prepojením štúdia a reholnej spirituality, vstupom dominikánov na akademickú pôdu v Paríži, Bologni, Kolíne nad Rýnom, Oxforde a MontPELLIERI, ďalej výberom

nových členov rehole ako vhodných kandidátov pre akademické prostredie a legislatívou v prospech štúdia, konventnou školou a tzv. generálnymi štúdiami, ich počtom, ďalej partikulárnymi provinčnými školami, ich charakterom a počtami, študijným prostredím a vyučovaním – spôsobom výučby, lektormi, magistrami študentov, vekom dominikánskych scholárov a dĺžkou štúdia. Štvrtá kapitola pojednáva o knihách a knižniciach, starostlivosti o knihy, o spôsobe ich nadobúdania i mieste v každodennom živote. Autor sa pokúsil o rekonštrukciu typickej dominikánskej knižnice v stredoveku, jej umiestnenia a stavebnej dispozície, dotkol sa knižných fondov i knihovníkov. V poslednej kapitole nazvanej Parížske spory si všíma dva konflikty rozličných názorových platforiem, súčasťou ktorých boli mendikanti. Jednalo sa o zápas žobravých reholí o ich vlastnú identitu, ktoré museli v akademickom prostredí podstúpiť v prvých desaťročiach svojej existencie. Nasleduje zhrnutie problematiky, záver (aj v anglickom a nemeckom jazyku), 19 príloh dokumentov, pramene, literatúra a elektronické zdroje. Knihu dopĺňa index a zoznam skratiek.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

EBELOVÁ, Ivana et al. *Libri Civitatis I. Nejstarší městská kniha České Lípy 1461 – 1722.* Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2005, 377 s., 8 s. příl., CD. ISBN 80-7044-620-X.

HASILOVÁ, Helena – HRUBÁ, Michaela – MYŠIČKA, Martin. *Libri Civitatis II. Rejstřík stavby děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě 1517 – 1519.* Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2006, 352 s. CD. ISBN 80-7044-621-8.

KOCÁNOVÁ, Barbora – TOMAS, Jindřich et al. *Libri Civitatis III. Nejstarší městská kniha Litoměřic 1341 – 1562.* Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2006, 198 s., 7 s. příl., CD. ISBN 80-7044-736-2.

KOCÁNOVÁ, Barbora – HRUBÁ, Michaela – MAREŠ, Jan et al. *Libri civitatis IV. Kniha soudní a pamětní Ústí nad Labem 1438 – 1514* (v tlači).

MENDELOVÁ, Jaroslava. *Libri Civitatis V. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1518 – 1581*. Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, Praha : Scriptorum, 2011, 507 s., 4 s. příl., ISBN 978-80-87271-60-5.

MENDELOVÁ, Jaroslava. *Libri Civitatis VI. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582 – 1657*. Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2012, 864 s., ISBN 978-80-87271-36-0.

Mestské knihy predstavujú základný prameň pre poznanie dejín miest, pretože obsahujú široké spektrum informácií. Tie možno využiť pre objasnenie fungovania mestskej správy, mestského hospodárenia, majetkovoprávných a spoločenských záležitostí obyvateľov, či pôsobenie remeselníckych cechov v meste a pod.

Z úvodu prvého zväzku *Libri civitatis* je zrejmé, že táto edícia je výsledkom dlhoročnej práce kolektívu autorov (bádateľov). Edícia vznikla vďaka podpore dvoch riešiteľských projektov Grantovej agentúry Českej republiky (2004 – 2006, 2010 – 2012), ktoré na seba nadväzujú. Prostredníctvom tejto série pramenných edícií sa sprístupňujú mestské knihy širokej odbornej verejnosti, ktoré sú uložené v archívoch v Českej republike. V prvej etape ide len o časť kráľovských miest ležiacich na severnom území krajiny, pričom druhý projekt sa teritoriálne posúva na celé územie Českej republiky.

Riešiteľský tím pozostáva z viacerých autorov – doc. PhDr. Michaela Hrubá, PhD.; doc. PhDr. Ivana Ebenová CSc.; doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.; PhDr. Hana Jordanová. Riešiteľskými pracoviskami sú Katedra histórie Filozofickej fakulty Univerzity Jana Evangelistu Purkyně v Ústí nad Labem ako koordinátor, Katedra pomocných vied historických a archívneho studia Filozofickej Fakulty Univerzity Karlovy v Prahe, Archiv hlavného mesta Prahy a Archiv mesta Brna. Do projektu sa zapojila aj väčšina českých archívov, pričom ich

hlavným cieľom je revízia a edícia najstarších mestských protokolov.

Jednotlivé zväzky edičných prameňov sú ohraničené rokmi, v ktorých vznikli ich samotné zápisy. Podnázvy jednotlivých zväzkov ich bližšie špecifikujú. Tie pozostávajú zo šiestich hlavných častí, ktoré sú členené na kapitoly a podkapitoly.

Edície mestských kníh sa členia na niekoľko častí:

1. časť – *úvodná historická štúdia*. Táto časť edície podáva ucelený pohľad na obdobie, v ktorom samotný prameň vznikol. Opisuje dôležité historické medzníky, ktoré ovplyvnili históriu mesta. Texty vychádzajú najmä z výskumu archívneho materiálu.
2. časť – *štúdia k obsahovej časti dokumentu*. Objasňuje vývoj mestskej správy, kancelárskej praxe pri vedení mestských kníh, poskytuje pohľad na mestskú knihu a jej vzťah k písomnostiam mesta, či na registratúru v dobe jej vzniku. (v niektorých zväzkoch sú tieto časti spojené dokopy, pozri zv. III.)
3. časť – *formálny rozbor*. Autori sa v nej zamerali na komplexný kritický rozbor formálnych znakov mestských kníh (popis jej vzhľadu – väzby, počty fólií, miesto uloženia v mestskom archíve) a na obsahovú stránku mestských kníh (jazykový rozbor, diplomaticko-paleografický rozbor, stručný rozbor obsahu). Táto časť sa tiež venuje určeniu jednotlivých písárskych rúk, stanoveniu konkrétneho jazyka prameňa, či dokonca samotného dialektu.
4. časť – *edičné poznámky*. Prvoradou snahou autorov je sprístupniť prameň, aby

bol čo najautentickejší a jeho využitie bolo interdisciplinárne: pre historikov, archivárov aj filológov. Z tohto dôvodu pristúpili editori k transliterovaniu rukopisov bez väčšieho zásahu do *grafiky* (písma). Texty preto môžu byť ťažšie čitateľné.

5. časť – *edícia dokumentov s kritickým aparátom*. Jednotlivé zápisy sú zoradené v chronologickom slede tak, ako sa nachádzajú v rukopise. Prvé sa uvádza fólium konkrétneho zápisu, po ňom nasleduje dátum, stručný regist resp. nadpis v českom jazyku, samotný text v pôvodnom znení. V závere sú uvedené textové, edičné, jazykové a vecné poznámky editora (jazyk prameňa), v hranatých zátvorkách sú uvedené rozvedené skratky.

Pri knihách meštianskych práv bola použitá prehľadná tabuľka ako vhodnejší variant publikovania poskytnutých údajov. Záznam je tvorený z týchto náležitostí: signatúra, stará/nová foliácia, meno a priezvisko žiadateľa, remeslo, bydlisko, heslo (typ záznamu), dom, dátum, regist, inštitúcia, poznámky.

Záver edície pozostáva zo zoznamu použitých prameňov, literatúry, zoznamu skratiek, resumé v cudzom jazyku (nemecký), menného, vecného a miestneho registra, obrazovej prílohy.

Po obsahovej stránke možno mestské knihy (jednotlivé zväzky) predstaviť ako pramene:

I. zväzok. Základným prameňom je najstaršia zachovaná kniha v severočeskom meste Česká Lípa. Nachádza sa vo fonde Štátneho okresného archívu v Českej Lípe. Prvý zväzok predstavuje pramene najmä k udeleniu meštianskych práv, ďalej štatúty remeselníkov, zápisy mestskej rady, súhrn a výklad právnych a správnych predpisov v meste Česká Lípa.

II. zväzok. Základom knihy je evidencia príjmov a výdavkov na výstavbu kostola

v Moste, tento jedinečný prameň poskytuje informácie k obdobiu prenikania myšlienok reformácie, ako aj k poznaniu stavebných dejín. Príjmy pochádzali z odpustkovej zbierky na obnovu kostola, ktorá sa konala na území Čiech, Moravy, Saska, Lužice a Sliezska.

III. zväzok predstavuje najstaršie zachované mestské knihy Litoměříc. Zápisy v ňom oboznamujú najmä o nariadeniach a pokynoch mestskej rady v správnych, súdnych i hospodárskych záležitostiach. Okrem nich tu nájdeme štatúty, proskripcie (súdne záležitosti), zmluvy medzi remeselníkmi charakterizujúce vzťahy medzi cechmi, ďalej zápisy o predaji obilia, požiarny poriadok a i.

V. – VI. zväzok. Edícia podáva presné informácie o prijatých mešťanoch v Prahe (časť Nové Mesto), ich sociálnom a ekonomickom statuse, vykonávanom remesle, či lokalite, z ktorej pochádzali novoprijatí mešťania. Zároveň tu nájdeme informácie o prijímaní vyššej a nižšej šľachty, či dokonca žien do meštianskeho spoločenstva, ktoré môžu byť cennými

údajmi pre štatistiku. Prameň sa nachádza v Archíve hlavného mesta Praha.

Práca autorov na tejto pramennej edícii je veľkým prínosom pre ďalší výskum českých mestských dejín, pretože približuje a sprístupňuje veľmi vzácne pramene, ktoré nie sú bežne prístupné pre bádateľov. Môžeme len

skonštatovať, že takto edovanú sériu prameňov – mestských kníh – z územia dnešného Slovenska by určite uvítali aj slovenskí bádatelia a odborná verejnosť. Dokážeme nadviazať na prácu historika Vladimíra Rábika o trnavských mestských knihách?

Barbora Greschová
Pamiatkový úrad SR

Jasovskí premonštráti v premenách času : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.
Ed. Ambróz Štrbák. Košice : Vienaľa, 2012, 188 s. ISBN 978-80-8126-068-1.

Premonštráti na Slovensku si v roku 2012 pripomenuli 210. výročie obnovenia činnosti rádu v Jasove a pri tejto príležitosti usporiadali vedeckú konferenciu, z ktorej vyšiel tlačou anotovaný zborník príspevkov. Po úvodnom slove, napísanom zostavovateľom zborníka a súčasným jasovským opátom Ambrózom Martinom Štrbákom, nasledujú takmer všetky príspevky zo spomínanej konferencie.

Richard Marsina v príspevku *O dejinách premonštrátskeho opátstva v Jasove* (s. 7-18) zhrnul súčasný stav poznania k dejinám premonštrátskeho opátstva, k spracovaniu minulosti hodnoverného miesta pri jeho konvente, ako aj k počiatkom diplomatickej produkcie premonštrátov v Jasove a v závere pripomenul viacerých premonštrátov – historikov, ktorých mal možnosť poznať osobne.

Henrieta Žažová zamerala svoju štúdiu *Z dejín premonštrátov v Jasove* (s. 19-42) na najnovšie poznatky o dejinách všetkých premonštrátskych konventov na Slovensku, najmä k dokladom ich založenia, filiáciám i počiatkom jednotlivých kláštorov a podrobnejšie sa venovala dejinám konventu sv. Jána Krstiteľa v Jasove od jeho počiatkov až do súčasnosti.

V príspevku *Najstaršia produkcia hodnoverného miesta Jasov v Archíve*

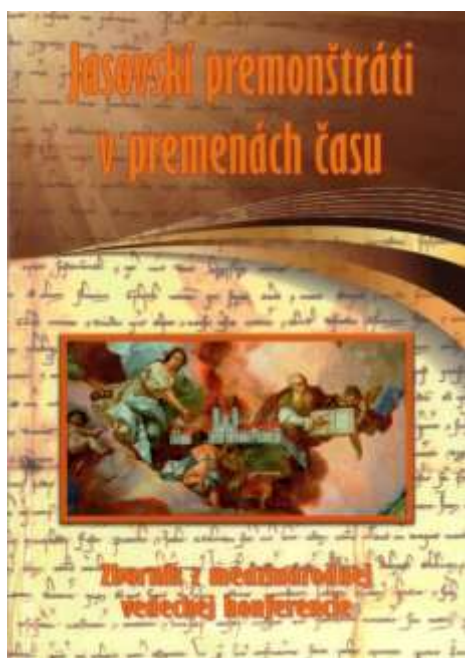
mesta Košice (s. 43-56) podrobil Gabriel Szeghy diplomatickému rozboru 75 listín z činnosti tohto hodnoverného miesta uchovaných v Archíve mesta Košíc. Z diplomatického hľadiska rozdelil listiny do troch skupín a to na privilégia s privesenou pečaťou, ktorých sa z rokov 1324 – 1428 zachovalo 23, na patenty s pritlačenou pečaťou na dorze, ktorých počet z rokov 1353 – 1438 je 28 a na 24 zatvorených listov (relácií) s uzatváracou pečaťou z rokov 1328 – 1438.

Barbara Balážová venovala svoj príspevok *Domus Dei et Domus Sapientiae – poznámky k nástenným malbám Johanna Lucasa Krackera (1719 – 1779) v Jasove* (s. 57-72) interpretácii vnútornej kláštornej výzdoby v historickom i náboženskom kontexte. Johann Lucas Kracker sa pri výzdobe jasovskej knižnice inšpiroval klenbovou freskou hlavnej sály viedenskej cisárskej knižnice, pričom oslavoval predovšetkým osobu Andreasa Sauberera, prvého jasovského opáta v novoveku a realizátora barokovej prestavby kláštorného komplexu.

Vladimír Sobota v referáte *Baroková záhrada v Jasove* (s. 73-86) poukázal na založenie záhrady počas barokovej prestavby kláštorného komplexu v polovici 18. storočia. Odvtedy bola niekoľkokrát upravovaná a do dnešných čias sa zachovala len v čiastočnej podobe. Cieľom historického

výskumu je príprava obnovy záhrady s jej pamiatkovými hodnotami a s akceptovateľným účelom využitia vlastníkom.

Postup jednotlivých prác výstavby kláštorného komplexu od architektonických plánov až po ich realizáciu prezentovali Zuzana Zvarová a Ľubomír Suchý v štúdiu *Výsledky pamiatkového výskumu kláštora premonštrátov v Jasove* (s. 87-118). Autori vyzdvihli viaceré architektonické prvky, napr. unikátny vešadlový krov, a poukázali na skutočnosť, že budova kláštora je zachovaná takmer v pôvodnom stave.

František Žifčák v príspevku nazvanom *Zbierka máp a plánov archívneho fondu Správa majetkov Jasovského prepoštva* (s. 119-134) priblížil hospodársku správu majetkov, stručné dejiny archívneho fondu a stav jeho spracovania. Súbor 531 banských, katastrálnych a iných máp a plánov z rokov 1753 – 1946 je katalogizovaný podľa územnej pertinencie. Okrem máp a plánov vyhotovených svetskými geometrami boli autormi niektorých z nich aj samotní premonštráti.

Juraj Gembický v príspevku *Skryté a zabudnuté pamätihodnosti času i večnosti – zvony, hodiny a cintorín jasovských premonštrátov* (s. 135-172) poukázal na fakt, že nie všetkým kultúrnym a technickým pamiatkam sa venuje dostatočná pozornosť. Podrobne analyzoval a opísal zvony jasovského kláštora surčením ich pôvodcov – zvonolejárrov. Okrem toho pripomenul aj z pamiatkarskeho hľadiska opomenuté vežové hodinové mechanizmy, či kláštorný cintorín.

Ambróz Štrbák sa vo svojej štúdiu *Ľudovít Skalník O. Praem.* (s. 173-178) snažil priblížiť život a dielo tohto člena premonštrátskeho rádu a zároveň hudobného skladateľa. Spomenul tiež doterajšie práce zaoberajúce sa Ľudovítom Skalníkom ako osobnosťou kultúry východného Slovenska.

Radoslav Ragač v referáte *Novonájdená časť archívu Hodnoverného miesta Leleského konventu a jeho význam pre poznanie verejnotárskej činnosti konventu na konci stredoveku* (s. 179-187) informoval o nájdenej časti archívu tohto hodnoverného miesta, o jej prevzatí a zaradení do príslušného archívneho fondu uloženého v Slovenskom národnom archíve. Autor sa podrobnejšie zaoberal stredovekými písomnosťami a ich fragmentmi, medzi ktorými sa našli aj unikátne zachované dokumenty z oblasti diplomatickej praxe hodnoverného miesta, napr. zoznam prokurátorov hodnoverného miesta, rôzne pomocné registre, či kancelársky odpad zo 14. až 16. storočia.

Vďaka interdisciplinárnemu obsahu môžeme zborník považovať za prvý krok ku komplexnejšiemu pohľadu na dejiny Jasovského opátstva, ako aj na pôsobenie premonštrátov v dejinách Slovenska.

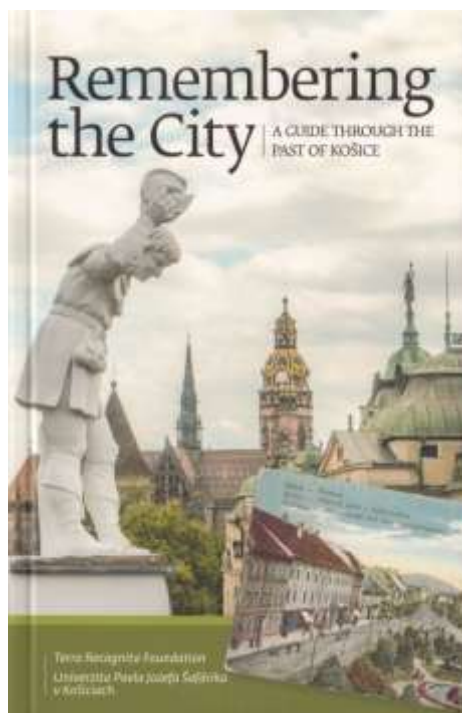
Robert G. Maretta
Archív FiF Univerzity Komenského

GAYER, Veronika – OTČENÁŠOVÁ, Slávka – ZAHORÁN, Csaba (Eds.). *Remembering the City. A Guide Through The Past of Košice*. Budapest – Kosice : Terra Recognita Alapítvány a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013, 175 s. ISBN 978-963-89185-2-9.

V závere roka 2013 vyšiel moderný a v celku neobyčajný turistický sprievodca po meste Košice. Nielenže je praktickým turistickým sprievodcom obsahujúcim všetky aktuálne informácie o rôznych kultúrnych atrakciách, zaujímavostiach a pamätihodnostiach mesta s priloženou mapkou centra Košíc, ale je aj fundovaným historickým sprievodcom dejinami mesta. Tento nápad sa zrodil v hlave mladej maďarskej historičky Veroniky Gayer z Maďarskej akadémie vied v Budapešti, stážistky na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a zároveň členky Nadácie *Terra Recognita*, ktorá sa zaoberá dejinami Košíc v medzivojnovom období. Spomenutá nadácia už v minulosti vydala podobných sprievodcov po Budapešti a Bratislave. Nakoniec sa podarilo s medzinárodným tímom historikov vytvoriť tento typ sprievodcu v anglickom jazyku aj pre Košice. V. Gayer spolu so Slávkou Otčenášovou (UPJŠ) a Csabom Zahoránom (Maďarský inštitút v Bratislave) zostavili 20-člennú skupinu historikov z Čiech, Maďarska, Poľska a Slovenska, z ktorých sa každý venoval istej perióde a téme v dejinách mesta. Autormi (vrátane zostavovateľov) sprievodcu sú zväčša absolventi doktorandského štúdia alebo doktorandi z popredných vedeckých inštitúcií zo spomínaných krajín. Konzultantmi boli László Szarka, Štefan Šutaj a Aranka Sápos.

Sprievodca je rozdelený do 22 kapitol, pričom v závere každej kapitoly je zoznam použitej literatúry. V úvode publikácie sú príhovory zostavovateľov a krátky pohľad na dejiny mesta z rôznych (národnostných) uhlov jeho vnímania, čo

možno napomôže zahraničnému návštevníkovi mesta pochopiť jednotlivé dejinné udalosti a zvraty, či historické medzníky Košíc. Príhovor k čitateľom napísal koordinátor celého projektu István Kollai, historik a riaditeľ Maďarského inštitútu v Bratislave. Potom nasledujú samotné tematicko-chronologicky usporiadané kapitoly. Prvá sa venuje počiatkom Košíc, ich stredovekým

a ranonovovekým dejinám s vyzdvihnutím dvoch známych košických historických budov – tzv. Miklušovej väznice a Levočského domu. Ďalšie kapitoly pokračujú v chronologickom slede s dôrazom na dejiny jednej národnostnej skupiny žijúcej v meste, alebo s vyzdvihnutím istej významnej mestskej budovy v širšom kontexte doby, v ktorej zohrali dôležitú úlohu v dejinách Košíc. Nájde tu teda kapitoly o Poliakoch v meste, či o košickej katedrále a náboženských pomeroch v čase

stavovských povstaní i náboženských zmien s upozornením na význam košickej citadely. Autori postupne predstavujú historickú radnicu, nemecký element v Košiciach, 19. storočie s dôrazom na národnostné zmeny a kultúru mesta (divadlo, múzeum), ďalej Rusínov v Košiciach, obdobie medzi rokmi 1918 – 1945 v kapitole výstižne pomenované Od hotela Schalkház až po Baťov dom obuvi, približujú iné národnosti v meste: Čechov, Židov a Maďarov, nezabudli ani na Košice v čase socializmu s mohutnou výstavbou panelákov, ani na Rómov. Maďarskí návštevníci ocenia aj informácie o súčasných maďarských inštitúciách (konzulát, školy, divadlo, spolky, kaviarne) v meste. Autorka poslednej kapitoly sprievodcu oslovila s rovnakými otázkami

viaceré košické osobnosti rôznej národnosti a profesie, aby tak ukázala zahraničnému návštevníkovi rôznorodý pohľad na mesto, jeho históriu a súčasnosť.

Graficky je celá práca na vysokej úrovni. Tú však znižuje niekoľko tlačových chýb, hlavne v názvoch ulíc, na priloženej mapke centra mesta. Napriek tomu si myslíme, že je veľmi vydareným dielom. Kiežby spoločnú reč našli aj skúsenejší historici, ktorí sa už niekoľko rokov snažia napísať spoločnú slovensko-maďarskú učebnicu dejepisu. Predpokladáme, že ani tento sprievodca sa nerodil jednoducho, a že tak z jednej, ako aj z druhej strany boli potrebné kompromisy. Výsledok je však potešujúci.

Martin Bartoš
Archív mesta Košice

HRABOVEC, Emília. *Slovensko a Svätá stolica 1918 – 1927 vo svetle vatikánskych prameňov*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2012, 560 s. ISBN 978-80-223-3227-9.

V predhovore k tejto knihe sa Cyril Vasil, SJ vyjadril, že profesorka Hrabovec predstavuje históriu ani nie storočnú, priekopnícky dokumentuje i mapuje udalosti takej oblasti našich dejín, ktorá bola doteraz z najrôznejších príčin zanedbaná či mystifikovaná a slovenská verejnosť sa môže presvedčiť, že Svätej stolici neboli ľahostajné osudy slovenského národa.

Sama autorka v štúdiu na takmer 100 stranách priblížila Slovensko stojace koncom roku 1918 na križovatke svojich dejín – stalo sa súčasťou novovzniknutej ČSR, jeho obyvatelia citlivo vnímali stretnutie s vlnou radikálnych protikatolíckych nálad v prvých poprevratových mesiacoch v českých krajinách, ďalej vzťah Svätej stolice, Slovenska a nový medzinárodný poriadok, príchod Clementa Miracu do Prahy

a vymenovanie troch slovenských biskupov, vymenovanie trnavského apoštolského administrátora, vzťahy Prahy a Vatikánu ústiace v kríze v roku 1925, politické aktivity slovenských katolíkov a vstup HSLŠ do vlády. Osobitnú pozornosť venovala vatikánskym slovacikálnym prameňom z rokov 1918 – 1927. Do tejto publikácie zaradila výber tých dokumentov, ktoré zásadným spôsobom objasňujú bilaterálne vzťahy medzi Svätou stolicou, resp. cirkvou a štátom, pomáhajú porozumieť aj všeobecným cieľom a postojom Svätej stolice v kontexte stredoeurópskeho vývoja.

Na viac ako 400 stranách je publikovaných 82 dokumentov a 5 príloh, k dvom z nich zoradených do troch častí. V prvej sa nachádza 14 dokumentov a 3 listy – prílohy k jednému z nich –

z misie nuncia Teodora Valfrè di Bonzo (1853 – 1922), apoštolského nuncia vo Viedni, ktorý na tomto poste zotrval do rozpadu Rakúsko – Uhorska a v novembri 1918 ho pápež Benedikt XV. poveril nadviazaním kontaktov so zástupcami novovzniknutých nástupníckych štátov. V druhej časti je publikovaných 36 dokumentov z misie poverenca/nuncia Clementa Miracu (1879 – 1965), ktorý sa stal od septembra 1919 zástupcom Svätej stolice pri českých a slovenských biskupoch s oficiálnym titulom Poverenec Svätej stolice pri česko-slovenskom episkopáte pre náboženské záležitosti, v rokoch 1920 – 1923 apoštolským nunciom v Československu. V tejto časti je 8 dokumentov týkajúcich sa začiatkov misie a otázky vymenovania nových biskupov, 14 dokumentov týkajúcich sa menovania apoštolského administrátora do Trnavy a krízy v rokoch 1921 – 1922, napokon 14 dokumentov popisujúcich všeobecnú situáciu a katolícke politické strany. V tretej časti je publikovaných 32 dokumentov a 2 prílohy k jednému z nich z misie nuncia Francesca Marmaggiho (1876 – 1949), ktorý post nuncia v Československu zastával v rokoch 1923 – 1925. V tejto časti nájde čitateľ 11 dokumentov zameraných na cirkevno-politickú situáciu a genézu krízy v roku 1925, jeden dokument s dvomi prílohami zameraný na návrh biskupa Vojtaššáka zriadiť na Slovensku arcibiskupstvo a 20 dokumentov informujúcich o Slovenskej ľudovej strane a jej účasti na politickom živote.

Každý dokument je označený poradovým číslom, za ním sú uvedené mená odosielateľov a adresátov, miesto a dátum vzniku dokumentu, jeho typológia (protokol, správa, list, telegram, príloha a pod.), signatúra. Nasledujú dlhšie či kratšie registry v slovenčine písané kurzívou a texty dokumentov v jazyku, v akom sú napísané (taliančina, latinčina, francúzština). Dokumenty dopĺňa priebežne číslovaný poznámkový aparát.

Záver publikácie tvorí zhrnutie úvodnej štúdie v talianskom jazyku, zoznam skratiek, prameňov, literatúry a elektronických zdrojov, menný a miestny index

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

Falza na českém uměleckém a starožitnickém trhu. Sborník příspěvků ze semináře. Praha : Asociace muzeí a galerií České republiky, 2012. CD-R. ISBN 978-80-86611-49-5.

Asociácia múzeí a galérií Českej republiky vydala v roku 2012 na CD-R príspevky z odborného seminára, ktorý v Prahe zorganizoval Český komitét

Modrého štítu v roku 2010. Český komitét Modrého štítu je neziskovou dobrovoľnou spoločnosťou združujúcou české výbory ICA (Medzinárodná rada archívov), ICOM,

ICOMOS (Medzinárodná rada pre pamiatky a sídla), IFLA (Medzinárodná federácia knihovníckych asociácií) na základe ich spoločného záujmu o spoluprácu a koordináciu pri prevencii katastrof a nepredvídateľných udalostí či náprave prípadných škôd. Jeho poslaním je preventívna ochrana, zmiernenie rizík a pomoc pri záchrane kultúrneho dedičstva ohrozeného katastrofou, zlyhaním človeka, či ozbrojeným konfliktom. Český komitét je súčasťou Medzinárodného komitétu Modrého štítu. Medzi členov Českého komitétu Modrého štítu patrí napríklad aj Česká archívna spoločnosť a Česká informačná spoločnosť, pobočka pri Národnom archíve.

Na seminári odznelo 12 odborných príspevkov. Po úvodnom slove generálneho riaditeľa Národného múzea, na pôde ktorého sa seminár konal, a koordinátorky Českého komitétu Modrého štítu, vystúpil ako prvý Marek Kotrlý (Kriminalistický ústav Praha) s príspevkom *Analýzy uměleckých předmětů ve znalecké činnosti Kriminalistického ústavu Praha*. V ňom predstavil metódy, ktoré sa využívajú pri komplexnej analýze umeleckých predmetov, napr. pri riešení otázok ich pravosti – elektrónová mikroskopia a mikroanalýza, infračervená spektroskopia, röntgenová fluorescencia atď. Ivana Turková (Kriminalistický ústav Praha) priblížila prítomným 5 zaujímavých prípadov, ktoré riešil ich ústav a týkali sa najmä fálz obrazov a dokumentov. Ako posledný uviedla prípad vyšetovania zmeny v zázname matriky narodených, sobášených a zomrelých Rímskokatolíckeho farského úradu v Bernaticích (zv. 1685 – 1709, s. 306), ktorý vykonal muž českého pôvodu žijúci v USA za účelom dokázania svojho šľachtického stavu a preukázania, že Andelovci z Ronova, ktorých historická

spisba pokladá za potomkov – ľavobočkov Přemyslovcov, nevymreli, ale ich potomkovia žijú dodnes. Aj napriek použitým metódam technického skúmania dokumentu, písmaoznaectva, transkripcie a transliterácie, elektrografickej kópie podpisu podozrivej osoby, sa nepodarilo páchatela identifikovať a usvedčiť.

Na seminári mali zastúpenie aj archivári. Ivan Štarha (Moravský zemský archiv) sa v príspevku *Listinná falza historiografa Antonína Bočka* venoval listinným falzám, ktoré fyzicky neexistovali, ale boli publikované v moravskom diplomatári *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*. Jeho vydanie pripravil moravský zemský archivár a historiograf Antonín Boček. Svojou „edičnou činnosťou“ ovplyvnil viaceré vydané historické práce k dejinám niekoľkých moravských miest. Pravosť listín publikovaných v niekoľkých zväzkoch Bočkovho diplomatára nebola spočiatku spochybňovaná, k prvým pokusom došlo až po jeho smrti po vydaní 5. zväzku kódexu. V roku 1936 Jiří Šebánek podrobne rozobral falzátorskú činnosť A. Bočka. Počas svojho výskumu využil aj jeho pozostalosť. V závere svojej štúdie *Moderní padělky v moravském diplomatári Bočkově do r. 1306* (Časopis Matice moravské, 60, 1936) však skonštatoval, že mnohé listiny, ktoré jeho predchodcovia označili za falošné, sa mohli opierať o staršie, dnes stratené

dokumenty. Vladimír Růžek (MV ČR) v príspevku *Sfragistická falza v Archivu Národního muzea (Jiří z Poděbrad, Přemysl Otakar II., Zemský soud)* ponúkol prítomným príbehy troch pečatidiel – dvoch fálz a jednej kópie. Všetky pochádzajú zo Zbierky pečatidiel Archívu Národného múzea, ktorá pôvodne obsahovala 1 350 kusov. V roku 1995 bolo 645 kusov odcudzených z depozitára na zámku Křinec. Niektoré sa dostali do rúk českým zberateľom, viaceré kusy skončili v zahraničí. Len pozvoľna sa darí získať ich naspäť, doteraz sa vrátilo niečo viac ako 220 kusov pečatidiel.

Falza archiválií jako předmět obchodování bol názov príspevku emeritného riaditeľa Štátneho oblastného archívu v Prahe Bořivoja Indru. Sústredil sa v ňom najmä na novodobé falzá z 20. i 21. storočia. Uviedol niekoľko zaujímavých prípadov. Prítomným popísal napr. konkrétny prípad z vlastnej praxe, keď si bádateľ odfotografoval vzácny archívny dokument, vyhotovil vydarenú kópiu na dobový papier. Pri ďalšej návšteve archívu „podstrčil“ službe

v bádateľni namiesto originálu falzum. Originál vyviezol do Nemecka, kde ho mal v aukcii získať japonský zberateľ, čo sa však nakoniec, našťastie, nestalo a dokument sa vrátil do archívu. V ďalšej časti príspevku vyzýva archivárov k obozretnosti, pretože pokiaľ v minulosti boli obavy z odcudzenia dokumentov z archívov, v posledných rokoch dochádza aj k neželaným ideologicky motivovaným zásahom do archívnych dokumentov zo strany bádateľskej verejnosti (napr. neonacisti).

Na CD-R záujemcovia nájdu ešte príspevky týkajúce sa falšovania výtvarných diel: *Několik poznámek k problematice falz výtvarných děl 2. pol. 19. a 20. století na uměleckém a starožitnickém trhu* (Miloslav Vlček); *Falza v souborech nizozemského umění v zámeckých obrazárnách* (Marie Mžýková); *Falza čínskýma očima* (Helena Honcoopová); *Materiálový průzkum v souvislosti s posouzením pravosti uměleckého díla* (Ivana Kopecká).

Júlia Ragačová
Archív hl. mesta SR Bratislavy

KRÁLIKOVÁ, Eva – MACHAJDÍKOVÁ, Elena – PODUŠELOVÁ, Gabriela. Slovenské národné múzeum. Bratislava : Slovenské národné múzeum, 2013, 402 s., ISBN 978-80-8060-313-7.

Slovenské národné múzeum patrí medzi najstaršie pamäťové a fondové inštitúcie Slovenska. Za svojho predchodcu považuje Muzeálnu slovenskú spoločnosť, ktorá vznikla z iniciatívy Andreja Kmeťa. Od jej založenia v roku 1893 uplynulo už 120 rokov. Dlhú a trnistú cestu od spolku nadšených národovcov, ktorí chceli pestovať vedu a zhromažďovať „pamiatky minulosti“, až po našu ústrednú múzejnú inštitúciu mapuje nová publikácia, ktorú Slovenské národné múzeum vydalo v roku 2013. Reprezentatívnu publikáciu v perfektnej

grafickej úprave a exkluzívnej zlatej farebnosti pripravila trojica hlavných autoriek Eva Králiková, Elena Machajdíkova a Gabriela Podušelová. Kratšími textami hesiel prispelo ďalších 45 autorov, pracovníkov múzeí, ktoré sú dnes súčasťou Slovenského národného múzea (SNM). Obsah knihy tvoria tri hlavné časti: Kapitoly z dejín Slovenského národného múzea, Slovenské národné múzeum a jeho zbierky a Výber zo zbierkového fondu Slovenského národného múzea.

Zriadenie Muzeálnej slovenskej spoločnosti, ktorá bola zárodkom

budúceho múzea, spadá do obdobia vrcholiacich nacionalistických hnutí. „Duch národného obrodzenia“ sa rozprestrel aj nad aktivitami slovenských intelektuálov v Uhorsku, ktorí silnejúci tlak maďarizácie považovali za likvidáciu slovenského etnika a začali sa mobilizovať na jeho záchranu, pričom sa sústredili najmä na činnosť v oblasti kultúry. Kultúra a história sa totiž považovali za najcennejší majetok každého národa, v „slávnej a starobylej minulosti“, tradíciách a pamiatkach, ako aj v ľudovej kultúre, sa hľadali znaky, ktoré ho odlišovali od iných národov. Ich zhromažďovanie a uchovávanie sa dialo v inštitúciách, ktoré dostali „národný“ prívlastok (knížnica, galéria, archív, múzeum). Nacionalizmus tak stál pri zrode muzeológie, ale aj ochrany pamiatok, archeológie či etnológie. Prvé zbierky, ktoré by sme mohli nazvať múzejnými, začali v Európe vznikať už v 17. storočí, najmä v súvislosti s expanziou koloniálnych veľmocí do celého sveta. Expedície objaviteľov a dobyvateľov už neprinášali len drahé kovy a vzácne korenia, ale aj prírodovedné vzorky, historické a etnografické artefakty, archeologické vykopávky a umelecké predmety cudzích etník. No až nacionalizmus, či „národné obrodzenie“, objavilo hodnoty „domácej“ európskej histórie, umenia a ľudovej kultúry. Pri tomto objavovaní však dochádzalo k zámernej selekcii kultúrnej pamäte, nie všetky diela minulosti či prvky kultúry sa považovali za „národné“, a teda hodné zachovania. S touto filozofiou sa rodili aj prvé zbierky Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Dejiny SNM pred rokom 1918 sú v prezentovanej publikácii skôr klasickým príbehom „prirodzeného vývoja“ verejnej národnej múzejnej inštitúcie sprevádzané učebnicovo známymi faktami.

Podstatne obsažnejšie sú ďalšie kapitoly prvej časti knihy. Peripetie neľahkého zhromažďovania muzeálnych zbierok sa ťahajú dejinami SNM aj po roku 1918. Rok vzniku Československej republiky je rozhodne aj medzníkom vo vývoji SNM. Až teraz sa v skutočnosti mohol uplatniť názov Slovenské národné múzeum v Martine, dovtedy schované za „Dom“ či „Museum“. Nový názov však v skutočnosti neznamenal aj zmenu v postavení SNM. Múzeum sa nestalo ústrednou štátnou inštitúciou, ako by sme to očakávali, a ako je tomu dnes. Naďalej bolo postavené na spolkovom základe a jeho činnosť závisela od dobrovoľných darov súkromníkov i nevysokých štátnych subvencií, čo zákonite ovplyvnilo rozsah i kvalitu jeho činnosti. To, že SNM dosiahlo pozoruhodné úspechy v akvizičnej, výstavnej, vedecko-výskumnej i publikačnej činnosti, že v Martine dokázalo postaviť novú modernú budovu, že bolo základňou pre ďalšie kultúrne a vedecké ústavy a centrom výskumu slovenského národa, je nepochybne zásluha výnimočných osobností, ktoré prešli jeho bránami. Práve tieto osobnosti by si (Ján Geryk, Marie Jeršová-Opočenská, Vojtech Budinský-Krička a iní) zaslúžili väčší priestor nielen v dejinách SNM, ale v dejinách slovenskej vedy vôbec.

Predchodcom dnešného SNM však nie je len martinské múzeum. V Bratislave, ktorá sa v roku 1919 stala hlavným mestom Slovenska, sa konštituovali „konkurenčné“ inštitúcie, ktoré si tiež robili nároky na celonárodnú či celoslovenskú pôsobnosť: Slovenské vlastivedné múzeum a Zemedelské múzeum, spojené v roku 1940 do Slovenského múzea, ktorých dejiny sú spracované v samostatných podkapitolách. Ich pôvod bol taktiež spolkový. Prvá Československá republika v tomto smere nenaplnila túžby

kultúrnych predstaviteľov „československého“ národa a nezriadila žiadne štátne inštitúcie s prívlastkom „národné“.

Poštátnenie všetkých múzeí realizovala až komunistická vláda v decembri 1948, čím si zaistila aj výlučný dozor štátu, resp. komunistickej strany nad ich kultúrnou a vedeckou činnosťou. Proletársky internacionalizmus sa rozhodol zvíťaziť nad buržoáznym nacionalizmom. Zákonom o múzeách a galériách z roku 1961 a zlúčením martinského a bratislavského múzea bolo zriadené celoslovenské Slovenské národné múzeum v Bratislave. Nová koncepcia múzejníctva paradoxne najviac postihla staré SNM v Martine. Zbierky zhromažďované od 19. storočia boli decimované necitlivou delimitáciou nielen do nového SNM v Bratislave, ale aj do iných inštitúcií.

Obsah vedeckej práce a výstavníckej programy SNM sa priamo odvíjajú od charakteru muzeálnych zbierok, ktoré sú predmetom druhej časti knihy, rozčlenenej na kapitoly podľa druhu zbierok na spoločenskovedné, umelecko-historické, etnografické, archeologické a hudobné, ktoré sa ďalej členia na menšie skupiny. Klasifikácia zbierok sa odvíja od toho, „čo dokumentujú“. Na hodnotenie tohto pozitivistického princípu sa necítim povolaná, preto svoje postrehy obmedzím na konštatovanie, že mi v ňom chýba „historický kontext“, na ktorý sa odvoláva podnázov kapitoly o formovaní zbierkového fondu SNM.

Záverečnú tretinu knihy tvorí výber zo zbierkového fondu SNM, ktorý neobsahuje úvod vysvetľujúci prezentovaný „výber“, preto si len domýšľame, že ide o najväznejšie zbierkové predmety, pochádzajúce zo všetkých zložiek SNM. Predmety najrôznejšej povahy, od minerálov,

archeologických vykopávok, umeleckých predmetov, cez hudobné nástroje a textil, až po Ústavu SR, sú radené približne chronologicky, podľa doby vzniku predmetu. Každý popis je doplnený celostránkovou farebnou fotografiou.

Dejiny múzeí nie sú len o štatútoch, správcoch a akvizíciách. Aj na múzeá by sme sa mali pozerieť ako na kultúrne fenomény, ktoré sú produktom modernej spoločnosti, ktorá sa neustále mení, vyvíja a transformuje. Podľa toho by sa mali meniť a vyvíjať aj naše múzeá. Nemalo by im stačiť definovať svoje poslanie síce modernou rétorikou, ale s duchom 19. storočia. Verím, že Slovenské národné múzeum svojou výnimočnou publikáciou naštartovalo nové smery vo výskume dejín slovenského múzejníctva a bude podnetom pre ďalších bádateľov, aby venovali pozornosť nielen faktografickým dejinám inštitúcií a osobností, ale zahrnie ich do relevantného historického kontextu so špecifikáciou tých podmienok a okolností, ktoré ich vznik a pôsobnosť umožňovali, či determinovali.

Publikácia Slovenské národné múzeum je napriek niektorým výhradám záslužným edičným počinom a patrí jej

čestné miesto v každej knižnici. Popri erudovaných textoch vyniká najmä kvalitou obrazového materiálu a grafickým spracovaním, ktorý k reprezentatívnej forme knihy určite patrí, a ktorá je

dôstojnou pripomienkou jubilejného výročia.

Martina Orosová
Archív Pamiatkového úradu SR

Naši jubilanti

PaedDr. Vlasta Bellová

Dňom narodenín jubilantky PaedDr. Vlasty Bellovej, riaditeľky Archívu Matice slovenskej, je pre ženu veľmi pekný dátum, narodila sa totiž 8. marca v Martine.

Po maturite na Strednej ekonomickej škole v Martine viedli jej kroky na Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici, kde študovala odbor učiteľstvo pre školy I. cyklu. V štúdiu pokračovala v rokoch 1983 – 1986 na Pedagogickej fakulte v Nitre, aprobácia slovenský jazyk a literatúra pre stredné školy a na tejto fakulte vykonala v roku 1989 aj štátnu rigoróznú skúšku.

Do roku 1989 učila na viacerých základných školách – v Martine, Kláštore pod Znievom, Krpeľanoch a Turanoch. Od 1. septembra 1989 sa jej pracoviskom stala Matica slovenská, presnejšie Slovenské národné literárne múzeum Pamätníka slovenskej literatúry Matice slovenskej. Najskôr pracovala ako vedúca útvaru pre styk s verejnosťou a správy Národného cintorína, od roku 1996 ako vedúca útvaru pre styk s verejnosťou Informačnej agentúry Matice slovenskej a napokon ako zástupkyňa riaditeľa tejto agentúry.

Od 1. januára 2002 sa stala riaditeľkou Archívu Matice slovenskej, kde pôsobí dodnes. Jej zásluhou získal archív postavenie špecializovaného archívu, presťahoval sa do nových priestorov a začal vykonávať všetky druhy archívnych činností, čo pri malom počte zamestnancov a v sťažených pracovných i ekonomických podmienkach Matice slovenskej bolo naozaj náročné.

Jubilantka je aj pozoruhodne publikačne činná. Je zostavovateľkou a spoluautorkou dvoch rozsiahlych zväzkov Inventáru Archívu Matice slovenskej, autorkou viacerých štúdií

a množstva odborných a publicistických článkov, zostavila niekoľko zborníkov z rôznych kultúrno-literárnych podujatí, je autorkou scenárov výstav, expozícií a katalógov k výstavám.

V roku 2012 vydala informačného sprievodcu Archív Matice slovenskej v Martine a stala sa odbornou garantkou projektu Digitálny archív Matice slovenskej. Súčasne bola poverená organizačnou prípravou digitalizácie archívnych dokumentov z Archívu Matice slovenskej.

Aktivít a cieľov neúrekom, preto želáme Dr. Bellovej veľa zdravia, energie a pohody v osobnom i pracovnom živote, ktoré jej umožnia ich zrealizovať.

Mgr. Ján Lipták

Deň svätého Valentína je dňom narodenia Jána Liptáka, riaditeľa rožňavskej pobočky Štátneho archívu v Košiciach. Poznáme ho ako večného optimistu, človeka, ktorý napriek nie vždy prajnému osudu nestráca energiu a schopnosť vytvoriť okolo seba atmosféru pohody a radosti.

Po ukončení štúdia odboru história – občianska náuka na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Košiciach so sídlom v Prešove v roku 1978 pôsobil v rezorte školstva. Do roku 1995 ako učiteľ, potom krátko pracoval na Školskej správe v Rožňave a v roku 1997 nastúpil do Štátneho okresného archívu v Rožňave, kde pôsobí dodnes. Jeho zásluhou sa archív presťahoval do vyhovujúcej budovy, v ktorej sa pod jeho vedením vytvoril kolektív pracujúci vo vzácnnej zhode.

Ján Lipták sa narodil v rázovitej gemerskej obci Rejdová a svojmu rodisku zostal verný po celý čas. Doteraz je spojené s jeho druhým „ja“ – nearchivárskym, ale archivármi často

obdivovaným a oceňovaným. Od svojich trinástich rokov pôsobil v rôznych folklórnych súboroch a skupinách ako tanečník, spevák a neskôr i choreograf. Viac ako tridsať rokov sa podieľa na príprave a réžii Gemerského folklórneho festivalu v Rejdovej, ostatných desať rokov s autorským programom Vôňa Gemera.

Jeho pôsobenie v oblasti folklóru mu už prinieslo množstvo ocenení a vyznamenaní. Jubilantovi, okrem pevného zdravia, želáme, aby mu práca v archíve i jeho záľuba priniesli ešte mnoho, mnoho radosti a aby sa z tej radosti občas niečo „ušlo“ aj nám.

K životnému jubileu srdečne blahoželáme, veľa zdravia a šťastia želáme aj kolegyniam **Mgr. Marte Švolikovej** zo Štátneho archívu v Nitre, pobočka Levice a **PhDr. Ingrid Karkalíkovej** z Archívu Slovenského národného divadla.

Ol'ga Kvasnicová
Štátny archív v Nitre, pobočka Topoľčany

Milé kolegyně, vážení kolegovia,

prajeme Vám i Vaším blízkym príjemnú, spokojnú a požehnanú Velkú noc!

Výbor SSA a redakčná rada Fóra archivárov

Milé kolegyne, vážení kolegovia,

už ste sa rozhodli, koho podporíte 2 % (3 %) z Vašich daní za rok 2013? Budeme radi, ak sumu 2 % (3 %) z Vašich daní poukážete práve Spoločnosti slovenských archivárov.

Spoločnosť slovenských archivárov je dobrovoľnou záujmovou organizáciou združujúcou archivárov všetkých druhov a typov archívov, vysokoškolských pedagógov, ako aj pracovníkov z oblasti registratúr, ktorí sa profesionálne zaoberajú a zaoberali archívnu činnosťou na území Slovenskej republiky. Združuje svojich členov na rozvíjanie archívniectva, prispieva k zvyšovaniu úrovne práce a vzdelávania

v oblasti archívniectva, usporadúva pre svojich členov odborné konferencie, semináre, spoločenské podujatia, exkurzie a študijné pobyty.

Spoločnosť slovenských archivárov organizuje a uhrádza všetky svoje aktivity najmä z členských príspevkov a pomocou sponzorov.

V prípade, že sa rozhodnete podporiť práve naše stavovské občianske združenie 2 % (3 %) z Vašich daní, potrebné tlačivo nájdete na nasledujúcich stranách Fóra archivárov alebo na našej webovej stránke www.archivari.sk.

Za podporu veľmi pekne ĎAKUJEME!

Výbor SSA

Postup krokov na poukázanie 2 % pre zamestnancov, ktorí požiadali svojho zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania zaplatených preddavkov na daň z príjmov

1. Do **15. februára 2014** požiadajte zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania zaplatených preddavkov na daň.
2. Potom požiadajte zamestnávateľa, aby Vám vystavil tlačivo Potvrdenie o zaplatení dane
3. Z tohto Potvrdenia si viete zistiť dátum zaplatenia dane a vypočítať 2 % z Vašej zaplatenej dane – to je maximálna suma, ktorú môžete v prospech prijímateľa poukázať. Táto suma však musí byť minimálne **3,32 €**.
4. Údaje o Vami vybratom prijímateľovi napíšte do Vyhlásenia spolu so sumou, ktorú mu chcete poukázať.
5. Obe tieto tlačivá, teda Vyhlásenie spolu s Potvrdením, doručte do 30. apríla 2014 na daňový úrad podľa Vášho bydliska.

6. Daňové úrady majú 90 dní od splnenia podmienok na to, aby previedli Vaše 2 % v prospech Vami vybraného prijímateľa.

Poznámky:

- Do kolónky **ROK** sa píše **2013**.
- Tento rok sa obe tieto tlačivá podávajú **výlučne** na daňový úrad podľa Vášho bydliska.
- Čísla účtov prijímateľov nepotrebujete, ani ich nikde neuvádzate, nakoľko peniaze na účty prijímateľov prevádzajú daňové úrady, nie Vy. Vy platíte celú daň daňovému úradu.
- IČO prijímateľa sa do kolóniek vypisuje **zľava**. Ak organizácia nemá SID, kolónky na SID nechajte prázdne.
- Poznámka: Spoločnosť slovenských archivárov nemá SID.

VYHLÁSENIE

o poukázaní sumy do výšky 2 % (3 %) zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby podľa § 50 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorej bolo za zdaňovacie obdobie vykonané ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti

Rok : 2013

Uvádza sa zdaňovacie obdobie, za ktoré sa platí daň

I. ÚDAJE O DAŇOVNÍKOVI

Priezvisko a titul

01

Meno

02

Rodné číslo (U cudzích št. príslušníkov dátum narodenia.)

03 /

Adresa

trvalého pobytu alebo

pobytu na území SR, kde sa daňovník obvykle zdržiaval

Ulica a číslo

04

PSC Názov obce

05

06

Štát

07

Číslo telefónu

08

Suma do výšky 2 % alebo 3 %¹⁾ zaplatenej dane

09 Zaplatená daň, z ktorej sa vypočíta suma do výšky 2 %, alebo 3 %¹⁾ zaplatenej dane

10 Suma do výšky 2 %, alebo 3 %¹⁾ zo zaplatenej dane z r. 09 (min. 3,32 eura)

¹⁾ podiel do výšky 3 % zaplatenej dane môže prijímateľovi poukázať fyzická osoba, ktorá v zdaňovacom období vykonávala dobrovoľnícku činnosť podľa zákona č. 406/2011 Z.z. počas najmenej 40 hodín a predloží o tom písomné potvrdenie, ktoré je prílohou tohto vyhlásenia.

Na r. 09 sa uvádza daňová povinnosť daňovníka, znížená o daňový bonus, vypočítaná v roku (nie daň na úhradu), v ktorom sa podáva toto vyhlásenie; uvádza sa riadok 03 z potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou tohto vyhlásenia.

Na r. 10 sa uvádza suma zaokrúhlená s presnosťou na dve desiatinné miesta, pričom táto suma nesmie byť nižšia ako 3,32 eura.

Dátum zaplatenia dane

11

Z riadku 05 potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou vyhlásenia. V prípade daňového preplatku z ročného zúčtovania preddavkov na daň sa uvedie dátum 31. marec zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa toto vyhlásenie podáva.

II. ÚDAJE O PRIJÍMATEĽOVI

Obchodné meno alebo názov

12 *Spoločnosť slovenských archivárov*

Sídlo – obec, PSC, ulica, číslo

13 *Bratislava 45, 840 05, Drotárska cesta 42*

Právna forma

14 *občianske združenie*

Identifikačné číslo prijímateľa (IČO/SID)

15 /

Vyhlasujem, že uvedené údaje v tomto vyhlásení sú pravdivé.

V..... dňa.....

Podpis daňovníka